

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 31 (1630), 2026 йил 14 февраль, шанба

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОРЛИКНИ ЯНАДА ЮҚОРИ СУРЪАТЛАРДА ТАЪМИНЛАШ УЧУН БАРЧА ИМКОНИАТЛАР БОРЛИГИ КЎРСАТИБ ҲАМКОРЛИКНИ

Президент Шавкат Мирзиёев раислигида тармоқ ва ҳудудларда юқори иқтисодий ҳамокорлик суръатларини таъминлаш бўйича асосий вазифалар муҳокамасига бағишланган видеоселектор йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилиш аввалида ўтган йилги макроиқтисодий натижалар қайд этилди. Мамлакатимиз ялпи ички маҳсулоти ҳажми 7,7 фоизга ўсиб, 147 миллиард доллардан ошди. Иқтисодий ҳамокорликнинг яримдан кўпроги хизматлар ҳисобига таъминланди. Қишлоқ хўжалигида гектардан ўртача даромад 4,5 мингдан 5 минг долларга кўпайди, меҳнат унумдорлиги 4,7 фоизга ошди.

Иқтисодий ҳамокорлик, энергия тежамкор технологиялар қўриб келаётгани ҳамда юқори қўшилган қиймат берадиган лойиҳалар кўпайиб бораётгани натижасида бир йил ичида бир долларлик қўшилган қиймат яратишга сарфланган энергия харажатлари 15 фоизга камайди.

Президентимиз 2026 йил учун белгиланган кўрсаткичларга тўхталиб, 6,6 фоизли иқтисодий ҳамокорлик ялпи ички маҳсулот ҳажмини 167 миллиард долларга етказиш режаси геосиёсий вазият ва иқтисодий тебранишларни инобатга олган ҳолда шакллантирилган эҳтиёткор прогноз эканини таъкидлади.

Шу билан бирга, ҳар бир вазир, ҳоким ва тармоқ раҳбари соҳасига янгича бошқарув олиб кириб, ресурслардан самарали фойдаланса, анъанавий экспорт бозорларига боғлиқ қолмасдан янги йўналишлар очса, рақамлаштириш ва сунъий интеллект бўйича мутахассисларни жамлаб, инновациялар киритса, ёшларни жалб этиб, “старт-ап клуб”лар ташкил этса, иқтисодий ҳамокорлик янада юқори суръатларда таъминлаш учун барча имкониятлар борлиги кўрсатиб ўтилди.

Йиғилишда стратегик корхоналар самардорлиги ва харажатларни қисқартириш масалалари ҳам атрофлича муҳокама қилинди. Миллий инвестиция жамғармасини бошқаришга жалб этилган “Franklin Templeton” компанияси таҳлилига кўра, корпоратив маданиятни кучайтириш, логистика, рақамлаштириш ва энергия самардорлигида катта захира-лар мавжудлиги қайд этилди. 19 та стратегик

корхона раҳбарларига харид тизими, логистика, рақамлаштириш ва энергия самардорлиги бўйича кескин чоралар кўриб, таннархни 10-15 фоизга қисқартириш вазифаси қўйилди. — Иқтисод қилиш режаси ишлаб чиқаришни камайитириш ҳисобидан эмас, балки маҳсулот таннархини қисқартириш орқали таъминлини шарт, — деди Президентимиз.

ТЕХНОПАРКЛАР — ЭЛЕКТРОТЕХНИКА САНОАТИНИ ЯНГИ БОСҚИЧГА ОЛИБ ЧИҚАЁТГАН КЛАСТЕРГА АЙЛАНЯПТИ

Президент Шавкат Мирзиёев 13 февраль куни Тошкент вилоятининг Оҳангарон туманига ташриф буюриб, электротехника саноати технопаркидаги корхоналар фаолияти билан танишди.

Дастлабки манзил юқори кучли кабель маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган “Epsco Group” корхонаси бўлди.

Мамлакатимизда энергетика тармоғини жадал модернизация қилиш, янги электр станциялари ва нимстанциялар қуриш, магистрал тармоқларни янгилаш ҳамда қайта тикланувчи энергия манбаларини кенг жорий этиш бўйича кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Иқтисодий тармоқлари ва аҳоли сонининг ўсиши натижасида электр энергияси бўлган эҳтиёж ортиб бораётгани юқори кучли электр узатиш тармоқларини ривожлантириш тақозо этмоқда. Шу бонс, юқори кучли кабель маҳсулотлари ички ва ташқи бозорларда барқарор талаб шаклланмоқда.

Фаолият ушбу талабни қондиришга қаратилган “Epsco Group” корхонаси Беларусь Республикасининг “Энергокомплект” компанияси билан ҳамкорликда “Eltech Industrial” технопарки ҳудудида 21 гектар майдонда барпо этилмоқда. Лойиҳанинг умумий қиймати қарийб 60 миллион долларни ташкил этади. Корхона тўлиқ қувватга чиққанидан сўнг 600 га яқин янги иш ўрни яратилади.

Лойиҳа икки бошқича амалга оширилмоқда. Корхона йилга 25 минг тонна маҳсулот ишлаб чиқариши, экспорт салоҳияти 300 миллион долларни ташкил этиши кутилмоқда.

Айни пайтда қурилиш ишларининг биринчи бошқичи 98 фоизга яқинланган, 10 миллион доллардан ортиқ инвестиция ўзлаштирилган. Корхона маҳсулотлари Германия, Латвия, Эстония, Болгария ва МДХ давлатларига экспорт қилиш режалаштирилган бўлиб, дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, йиллик экспорт ҳажми 140 миллион долларга етиши тахмин қилинмоқда.

Ўтган йили мамлакатимизга 400 миллион долларга яқин юқори кучли кабель маҳсулотлари ва изоляцияланган мис шиналар импорт қилинган. Корхона тўлиқ ишга туширилгандан кейин 150 миллион долларлик импорт ўринни босувчи шундай маҳсулот ишлаб чиқариш имконияти яратилади.

Марказий Осиёда бундай йўналишда фаолият юритаётган 12 та корхонанинг 4 таси Ўзбекистон ҳисобига таъминланади. Бу мамлакатимизда электротехника саноати бошқича-бошқича юқори қўшилган қиймат яратадиган тармоққа айланаётганини кўрсатади.

Давлатимиз раҳбарига корхонанинг келгусидаги ривожланиш режалари, ишлаб чиқариш ҳажмини кенгайтириш, маҳсулот турларини кўпайтириш ҳамда маҳаллийлаштириш даражасини ошириш бўйича таклифлар тақдимот қилинди.

Президентимиз саноат кооперациясини кенгайтириш, маҳаллий ҳамокорлик билан самарали фойдаланиш, илғор технологияларни жорий этиш ҳамда экспортбон рақобатбардор маҳсулотлар ишлаб чиқариши янада кучайтириш юзасидан мутасаддиларга тегишли кўрсатмалар берди.

Шундан сўнг давлатимиз раҳбари Оҳангарон туманидаги “Vades Group” компанияси томонидан амалга оширилаётган юқори технологияли лойиҳа билан танишди.

Мазкур корхонада идентификация учун мўлжалланган микропроцессор модуллари, сим-карталар, шунингдек, транспорт, ижтимоий ва халқаро тўлов карталарини ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2025 йил 22 январда “Электротехника саноатини ривожлантириш янги бошқича олиб чиқишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори қабул қилинган. Ҳужжатда электротехника саноати ва унга ёндош соҳаларни ривожлантириш, юқори технологияли ҳамда юқори қўшилган қийматли маҳсулотлар ишлаб чиқариш раёбатлантириш борасида вазифалар белгилаб берилган.

Шунга мувофиқ, корхона рақамли давлат хизматларини жорий этиш, фуқароларнинг қўндалик эҳтиёжлари учун қўлай ва ҳавфсиз тўлов тизимларини шакллантиришда зарур бўлган воситаларни ишлаб чиқаради. Германиянинг “Infineon technologies” компанияси билан ҳамкорликда “Eltech Industrial” технопарки ҳудудида ташкил этилаётган корхонанинг умумий қиймати 15 миллион долларга тенг.

Айни вақтда қурилиш ишларининг иккинчи бошқичи ўн беш фоизга бажарилиб, 7 миллион доллар инвестиция ўзлаштирилган.

Ҳудуди 4 гектар майдонни эгаллаган замонавий мажмуада 100 га яқин янги иш ўрни яратилади, 6 миллион долларлик экспорт амалга оширилади.

Маълумот ўрнида айтиш мумкинки, 2025 йил давомида мамлакатимизга 35 миллион долларлик микропроцессор модуллари, сим-карталар ва турли тўлов карталари импорт қилинган.

Мазкур корхона тўлиқ ишга тушиши ҳисобига 5 миллион долларлик импорт ўринни босувчи маҳсулот ишлаб чиқарилиб, бозордаги таннарх уч-беш фоизга пасайиши кутилган.

Замонавий корхонада ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар Қозғистон, Тожикистон, Қирғизистон ҳамда Мозамбик, Камбоджа каби қатор давлатларга экспорт қилинади.

Давлатимиз раҳбари МДХ давлатлари орасида ишлаб чиқариш ҳажми бўйича ўринда бўлиши кутилаётган ушбу корхонада яратилаётган шарт-шароитлар, технология ишлаб чиқариш жараёнлари билан яқиндан танишди.

Президентимиз юқори қийматли маҳсулотлар бўйича инновацион ёндашувларни жорий этиш, маҳаллий кадрлар салоҳиятини ошириш ва экспортни янада кенгайтириш масалаларида муҳим топшириқ ва тавсиялар берди.

Президент Шавкат Мирзиёев Тошкент вилоятига ташрифи доирасида Оҳангарон туманидаги “Infinity Sorper Group” мис қувурлари ва фитинглар ишлаб чиқариш корхонасида ҳам бўлди.

Лойиҳа Хитой ва Германия компаниялари билан ҳамкорликда 10 гектар майдонда амалга оширилаётгани, унинг умумий қиймати 36 миллион долларга тенг экани ҳақида маълумот берилди.

Бу ерда қурилиш ишлари 90 фоизга яқинланган, лойиҳа доирасида 14,9 миллион доллар инвестиция ўзлаштирилган.

Ўзбекистонга 2025 йилда 15 миллион долларлик мис қувурлар ва фитинглар импорт қилинган. Мазкур корхона тўлиқ ишга тушгач, 10 миллион долларлик импорт ўринни босувчи маҳсулот ишлаб чиқарилиши кутилмоқда.

Корхонада 300 та янги иш ўрни яратилади, 200 миллиард сўм бюджет тушумлари таъминланади ҳамда 350 миллион долларлик экспорт амалга оширилади. Маҳсулотлар Бирлашган Араб Амирликлари, АҚШ, Африка қитъаси ҳамда Европа давлатларига етказиб берилди.

“Infinity Sorper Group” Ўзбекистонда мис қувурлари ва фитинглар ишлаб чиқариш ҳажми бўйича етакчи ўринни эгаллаб, жами тўртта ишлаб чиқариш корхонасини ўз ичига олади.

Тараққиёт мезони

БИЗ ДУНЁГА ОЧИЛДИК, ДУНЁ БИЗГА ЮЗЛАНДИ

Ҳар бир мамлакат миллий юксалиш сари юз тутар экан, олдида қўйган эзгу мақсаднинг рўёбга чиқиши, биринчи навбатда, жамият ҳаётининг турли соҳаларидаги ислохотларнинг реал самараси, халқ турмуш тарзига таъсири, қабул қилинаётган қарор ва дастурларнинг тўла бажарилиши, жамият аъзоларининг бу жараёндаги фаол иштирокига бевосита боғлиқ. Энг муҳими, бу фаоллик одамларда миллий тараққиётга дахлдорлик, масъулият туйғусини оширади. Тинч-тотув яшаш, фаровон турмуш, ишчанлик ва ташаббускорлик, ёшлар тарбияси билан мунтазам шугулланиш кўпчилик учун ҳам маънавий, ҳам фуқаролик бурчи бўлади. Бу бурч жамиятнинг илғор қатламини мамлакат ижтимоий-сиёсий, маданий-маърифий ҳаётида янада ҳаракатчан бўлиш, яратилаётган имкониятлардан унумли фойдаланишга даъват этади.

Мамлакатимиз кейинги ўн йилликда мисли кўрилмаган тараққиёт йўлига кирди. Бу йилларнинг ҳар бири, ҳар дақиқаси муттасил кураш, интилиш, изланиш, янада ёруғ келажакка қатъий ишонч руҳи билан ажралиб туради. Айни чоғда бутунги тинч-тотув, эркин ва фаровон ҳаётимизни асраб-авайлаш,

Ватанимизнинг ривожланган мамлакатлар сафидан мустақам ўрин олиши учун ҳар бир киши ёши, касб-коридан қатъи назар, фидокорона меҳнат қилиши, билим ва тажрибасини ёшларга ўргатиши, улар тарбиясига янада эътиборли бўлиши зарур.

ШОҲ ВА ШОИР НАЗДИДА МАЪРИФАТ
ҲАМДА БОШҚАРУВ ҚИЙМАТИ

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

ТЕХНОПАРКЛАР – ЭЛЕКТРОТЕХНИКА Саноатини Янги босқичга олиб чиқаётган кластерга айлантирди

Бошланғич 1-бетда

Президентимиз мамлакатимизда мис қурувлари ва фитинглар ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш, юқори қўшилган қийматга эга саноат маҳсулотлари улушини ошириш муҳимлигини таъкидлади.

Бундай замонавий, рақобатбардош корхоналар сонини кўпайтириш орқали ички бозор эҳтиёжини тўлиқ қондириш ва экспорт салоҳиятини янада кенгайтириш зарурлиги қайд этилди.

Давлатимиз раҳбари Оҳангарон туманига ташири давомида “Premier” машиий техника маҳсулотларини ишлаб чиқариш корхонаси фаолияти билан ҳам танишди.

Кейинги йилларда мамлакатимизда электротехника саноатини ривожлантириш ҳар томонлама қўллаб-қувватланмоқда. Натигада тармоқда тўғридан тўғри хорижий инвестициялар ва замонавий технологияларни жалб этиш, маҳаллий хомашё ресурсларини чуқур қайта ишлаш, импорт ўрнини босувчи, экспорт бозорларида рақобатбардош ва юқори қўшилган қийматли маҳсулотлар ишлаб чиқариш кенгайди.

Хусусан, Оҳангарондаги мазкур лойиҳа ҳам Бирлашган Араб Амирикларининг “Fajr Al Mustaqbal General Trading” корхонаси билан ҳамкорликда 10 гектар майдонда амалга оширилаётган бўлиб, умумий қиймати 30 миллион долларни ташкил қилади.

Лойиҳа доирасида 250 та янги иш ўрни яратилади, 4 миллион доллар экспорт амалга оширилади. Айни вақтда қурилиш ишлари 95 фоизга бажарилиб, 11,3 миллион доллар инвестиция ўзлаштирилган.

Мазкур корхонада ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар Озарбайжон, Қозоғистон, Тожикистон, Россия, Қирғиз Республикаси, Афғонистон каби давлатларга экспорт қилинади.

Айни пайтда бу каби корхона Ўзбекистонда иккита, Марказий Осиёда эса тўртта бўлиб, уларнинг орасида мазкур лойиҳа маҳсулот ишлаб чиқариш ҳақида бундан илҳом қилиб турди.

Келгусида мажмуа тўлиқ ишга туширилиши ҳисобига 87 миллион долларлик импорт ўрнини босувчи маҳсулот ишлаб чиқарилиши кутуляпти.

Давлатимиз раҳбари корхонанинг иш жараёни, маҳсулотлари сифатини кўздан кечирди. Мутахассислар ва ишчилар билан суҳбатлашди.

Шу ернинг ўзиде корхонанинг 2026-2027 йилларга мўлжалланган ривожланиш дастури тақдимот қилинди. Мамлакатимиздаги электротехника маҳсулотлари ишлаб чиқариуви корхоналарнинг кўргазмаси билан танишилди.

Президентимизга “Eltech Industrial” технопаркида амалга оширилаётган ишлар ва истиқболли режалар тўғрисида ахборот берилди.

Технопарк электротехника саноатини янги босқичга олиб чиқиш, юқори қўшилган қийматли маҳсулотлар ишлаб чиқариш, янги иш ўринлари яратиш ва экспорт географиясини кенгайтиришга қаратилган йирик саноат кластерига айлантирилди. Технопарк тўртта худуддан иборат, умумий майдони 362 гектарни ташкил этади. Ҳозирги кунда 4 та лойиҳа ишга туширилган, 27 та лойиҳа шакллантирилган. Умумий қиймати 797 миллион доллар бўлган корхоналарда минглаб янги иш ўринлари яратиш ва салмоқли экспорт ҳажмига эришиш режалаштирилган.

Ишга туширилган корхоналарда мис қурувлари ва фитинглар, микропроцессор модуллари ва сим-карталар, юқори кучлинишли кабеллар ҳамда маиший техника маҳсулотлари ишлаб чиқариламоқда. Келгусида ўта юпка мис фольгаси, бошқарув ва СИП кабеллари, робототехника ва электротехника каби янги турдаги маҳсулотлар ўзлаштирилади.

— Электротехника саноатини иқтисодий-техник драйверларидан бирига айлантириб, кўрсаткичларни келгусида ўн миллиард долларга етказишни стратегик мақсад қилиб қўйишимиз зарур. Бунинг учун ички ва ташқи бозорларда мустақам ўрин эгаллаш, рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқариш ҳамда соҳа учун етуқ, замонавий билим ва кўникмаларга эга кадрлар тайёрлашга алоҳида эътибор қаратишимиз шарт, — деди давлатимиз раҳбари.

Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Абдулазиз РУСТАМОВ,
Марҳаб Хожиакбарова,
Беҳруз Худойбердиев,
ЎЗА мухбирлари

Иқтисодий ўсишни янада юқори суръатларда таъминлаш учун барча имкониятлар борлиги кўрсатиб ўтилади

Бошланғич 1-бетда

Шунингдек, стратегик корхоналарни “Ягона газначилик” ахборот тизими билан қамраб олиш, харидларини риск-таҳлил асосида тоифлаш орқали самарасиз харажатларга чек қўйиш муҳимлиги таъкидланди.

Худудий саноатни ривожлантиришда камчиликлар кескин танқид қилинди. Уч йилда республика саноати 21 фоиз ўсган бўлса-да, қатор туманларда бу кўрсаткич 10 фоизга ҳам етмагани, айрим худудларда кредит ресурслари ва инвестицияларнинг ўсиши саноат ўсишига мутаносиб таъсир кўрсатмаётгани кўрсатиб ўтилди.

Вилоят ҳокимларининг биринчи ўринбосарлари 12 та туманга бориб, бир ой жойида ишлаш, ишлаб чиқариш пасайган корхоналарни “оёққа тургазиш” ва ушбу туманларда саноат ўсишини таъминлаш вазифаси қўйилди.

Умуман, республика саноатини камида 8,5 фоизга ўстириш бундан ташқари ҳам худудбай режаларни тасдиқлаш, биринчи чорак якунида аниқланган муаммолар ва уларнинг ечимига қараб, раҳбарлар фаолиятига баҳо бериш белгиланди.

Юртимизда йилига 650 минг дона автомобиль ишлаб чиқариш қувватига эга 4 та йирик корхона мавжудлиги, бу йил 300 дан зиёд маҳаллий корхоналар билан кооперация асосида яна 763 та детал ишлаб чиқаришни бошлаш ҳамда автомобиль ишлаб чиқаришни 510 мингга етказиш зарурлиги таъкидланди. Аҳоли талабини рағбатлантириш мақсадида автокредит ставкаларини пасайтириш ва ҳажминини ошириш чораларини кўриш топширилди.

Инвестицияларни жалб этиш ва лойиҳаларни самарали амалга ошириш бундан янги бошқарув ёндашувлари белгиланди.

Жорий йил 50 миллиард доллар хорижий инвестиция олиб келиш режаси қўйилгани, янги лойиҳалар биринчи навбатда юқори қўшилган қийматли ва экспорттоп маҳсулот ишлаб чиқаришга, ресурслардан самарали фойдаланиш ҳамда юқори даромадли иш ўринлари яратишга хизмат қилиш зарурлиги таъкидланди.

Вазирлар ва ҳокимларга 2026 йилги инвестиция дастури киритилаётган ҳар бир лойиҳанинг бозори, экспорти, қўшилган қиймати ва яратадиган иш ўринларини тўлиқ таҳлил қилиш топширилди.

Эңдиликда инвестиция лойиҳалари билан ишлашда лойиҳани ишга тушириш билан чекланиб қолмасдан, унинг тўлиқ ишлаши, юқори қўшилган қиймат яратиши ва ташқи бозорга чиқиши бундан ҳам қатъий назорат ўрнатилди. Шу мақсадда дастурга кирган ҳар бир лойиҳани ишга тушадиган кейин уч йил давомида мониторинг қиладиган “Ягона миллий лойиҳа бошқаруви” платформаси яратилди.

Ўтган йили турли ташкилий муаммолар сабаб 55 та йирик лойиҳа кечиккани қайд этилиб, бу йил қиймати

165 миллиард долларлик 377 та стратегик лойиҳа алоҳида назоратга олиниши белгиланди.

Шунингдек, хорижий ташрифлар доирасида 135 миллиард долларлик келишувларга эришилгани, жорий йилнинг ўзиде Туркия билан 9 миллиард, Покистон билан 1 миллиард 428 миллион долларлик инвестиция битимлари имзолангани маълум қилинди.

Инвестицияларнинг кўпайиши ҳисобига қурилиш ҳажминини ошириш вазифаси қўйилди. Мутасаддиларга жорий йилги қурилиш ҳажмини 400 триллион сўмга олиб чиқиш, соҳада камида 17 фоиз ўсишни таъминлаш топширилди. Ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмаси учун бюджетдан 40 триллион сўм ажратилаётгани қурилиш, қурилиш материаллари, металлургия ва электротехника корхоналари учун қатор бозор экани қайд этилди.

Шу билан бирга, худудлардаги “Ягона буюртмачи хизмати” инжиниринг компаниялари назоратини қулайитириш, Қорақалпоғистон, Самарқанд ва Фарғонада буюртмачи хизматларига тажриба беришда хусусий секторни жалб қилиш муҳимлиги таъкидланди.

Энергия самардорлигини ошириш масаласи бундан ҳам аниқ кўрсатмалар берилди.

Кичик ва ўрта корхоналарнинг йиллик энергия истеъмоли катталлиги ҳисобга олиниб, бу тоифадаги корхоналарда энергия самардорлиги бундан янгирақ тизим жорий этилиши ва уч йиллик дастур ишлаб чиқишини белгиланди. 2026 йилда кичик ва ўрта корхоналарда 100 миллион куб метр газ ва 500 миллион киловатт-соат электр энергияси чораларини кўриш муҳимлиги қайд этилди.

Шунингдек, республикадаги 917 мингта ёритиш чирокларининг йилига 330 миллион киловатт-соат электр сарфлаётгани ва қуңдуз қуни ҳам ёниқ қолиш ҳолатлари учраётгани кўрсатилиб, ёритиш устунларига кичик қуёб панелли, батарея ҳамда қуң ёришишга қараб, ўзи ўчиб-ёнадиган датчик ўрнатишни бошлаш топширилди.

Ийгилишда давлат харидларида маҳаллий ишлаб чиқарувчилар улушини ошириш масаласига ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Қайд этилганидек, 300 триллион сўмлик давлат харидларида маҳаллий маҳсулотлар улуши 68 фоизга етган бўлса-да, “Olmalik kombinati”, “Uztransgaz”, “Миллий электр тармоқлари”, “Uzbekistan Airports” ва “Ўзбекистон ҳаво йўллари” тизимларида бу кўрсаткич 40 фоизга ҳам етмаётгани кўрсатиб ўтилди. Шунингдек, тадбиркорлар давлат хариди, экспертиза ва сертификатлаш жараёнида бюрократия қўлини, айрим раҳбарлар эса “чет элики сифатлироқ” деган эски қарашдан ҳали ҳам воз кечмаётганини айтмоқда.

Эңди вазирлар, тармоқ раҳбарлари ва ҳокимлар ҳар бир лойиҳада музокара, теңдер, қурилиш ҳамда хомашё таъминотининг барча босқичларини маҳаллий маҳсулотлар улушини кўпайтиришга шахсан жавоб бериши белгиланди.

Ижтимоий ҳимоя жамиятда барқарорлик ва адолатни таъминлашнинг муҳим асоси. Шу боис, бу борадаги чора-тадбирларни амалга ошириш давлатимизнинг стратегик вазифаларидан бирига айланди.

Янги таҳрирдаги Конституциямизда Ўзбекистон ижтимоий давлат экани мустақамлаб қўйилди. Ижтимоий мажбуриятларга доир нормалар 3 баробар оширилиб, меҳнатга лаёқатсиз ва ёлғиз кексалар, ногиронлиги бўлган шахслар ҳамда аҳолининг ижтимоий жиҳатдан эҳтиёжман бўшқа тоифалари ҳуқуқлари давлат ҳимоясида бўлиши белгиланди.

Сўнгги йилларда бу жабдада қилинаётган ишлар натижасида ижтимоий ҳимоя янги босқичга олиб чиқилиб, ягона марказлашган тизим сифатида шакллантирилди. Туман ва шаҳарларда “Инсон” ижтимоий хизматлар марказлари, ҳар бир маҳаллада ижтимоий ҳодимлар фаолияти йўлга қўйилди. Маҳалла даражасида ижтимоий ҳимояга муҳтож оилаларга 100 дан ортиқ ижтимоий хизмат ва ёрдам кўрсатиш тизими яратилди. Ногиронлиги бўлган шахсларга қўмаклашиш, жамиятга интеграциялаш, сифатли протез-ортопед ва реабилитация воситалари билан таъминлаш тизими такомиллаштирилди.

Ижтимоий чекланган аҳоли камбағалликка тушиб қолишининг олдини олиш ва уларни қўллаб-қувватлаш, инклюзивлик асосида жамиятга интеграция қилиш мақсадида янги ёндашувлар ишлаб чиқилди. Муносиб меҳнат шaroитлари яратилипти, меҳнат бозорига талаб юқори касблар бундан ўқитилишти ва бандлиги таъминланяпти. Ижтимоий чекланган болаларни мактаб ва касбий таълим билан қамраб олиш учун алоҳида дастурлар амалга оширилди. Оғир вазиятга тушиб қолган болаларга гаҳмўрлик қилиш ва уларни зўравонликнинг ҳар қандай кўринишини ҳимоялаш борасида янги тажриба яратилди. Албатта, бундай хайрли ишлар инсон қадрини улуғлаш, жамиятда меҳр-оқибат муҳитини мустақамлашда ўз самарасини бермоқда.

Президентимизнинг 2025 йил 26 декабрдаги “Ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли

қатламларига давлат ижтимоий қўллаб-қувватлаш чораларини тақдим этиш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги фармони бу жабдадаги ишлар ривожига муҳим ҳуқуқий асос бўлди. Мазкур ҳужжат билан ижтимоий ҳимояга муҳтож аҳоли вакилларининг оғир ҳаётий вазиятга, шунингдек, камбағалликка тушиб қолишини олдини олиш, фаровон ҳаёт кечирishi учун муносиб шaroитлар яратиш, молиявий барқарорлигини ошириш ва салоҳиятини рўёбга қилишга қаратилган давлат ижтимоий қўллаб-қувватлаш чораларини тақдим этишининг янги тизими жорий қилинди.

— Хўжатта мувофиқ, жорий йил 1 февралдан бошлаб Ижтимоий ҳимоя ягона реестри ва Камбағал оилалар реестри негизида Ижтимоий реестр жорий этилди, — дейди Ижтимоий ҳимоя миллий агентлиги бўлим

бошлиги Зайниддин Аралов. — Ижтимоий реестрга киритилган оилалар ижтимоий-иқтисодий ҳолатидан келиб чиқиб, утга тоифага ажратилди. Бундан мақсад эҳтиёжман оилаларга кўрсатилаётган давлат қўмагини янада ахишлаш ва ижтимоий хизматлар қамровини кенгайтиришдир.

Ижтимоий реестрга киритилган оилаларга давлат томонидан кўрсатиладиган қўллаб-қувватлашнинг янги тартибига мувофиқ, “давлат таъминотидаги оила”ларга аъзоларининг бандлик ҳолатидан қатъи назар, болалар нафақаси ва моддий ёрдам узлуқсиз тўлаб борилади. Зеро, бундай оила аҳлининг ақсарияти меҳнатга лаёқатсиз ёки меҳнат қилиш имконияти чекланган бўлади. Шу боис, уларни узлуқсиз қўллаб-қувватлаш оилада ижтимоий-иқтисодий барқарорликка замин яратди. Шу мақсадда ижтимоий ҳимоя чора-тадбирлари янада такомиллаштирилиб, “давлат таъминотидаги оила”лар учун қатор ижтимоий ёрдам пакетлари ҳам жорий этиляпти.

Жўмладан, уларнинг хонадонига қуёб панеллари ўрнатиш учун Камбағалликни қисқартириш давлат мақсадли жағмарамасидан базавий ҳисоблаш миқдорининг 100 бараваригача миқдорда субсидия ажратилади. Ушбу оилаларнинг меҳнатга лаёқатли аъзолари бандлигини таъминлаш, тадбиркорлик фаолиятини бошлаш ёки кенгайтиришга қўмаклашиш учун Оилалар тадбиркорлигини ривожлантириш дастури доирасида тижорат банклари орқали 4 йилгача муддатта

Инсон қадри учун БАНДЛИККА ҚўМАКЛАШИШ ДАВЛАТ ЖАМГАРМАСИДАН 3 ЙИЛГАЧА МУДДАТГА ОЛТИ ОЙЛИК ИМТИЁЗЛИ ДАВР БИЛАН БАЗАВИЙ ҚўСОБЛАШ МИҚДОРИНИНГ 75 БАРАВАРИГАЧА ФОИЗСИЗ ССУДА АЖРАТИЛАДИ.

базавий ҳисоблаш миқдорининг 75 бараваригача миқдорда кредит тақдим этилади.

Бунга чорва моллари, парранда, қуён, балиқ ва асалари уяси, кўча дўконлар, мотороллер, скутер ва бошқа асосий воситаларни сотиб олиш ёки иссиқхона қуриб, оилага қўшимча даромад киритиш мумкин. Кредит бир йиллик имтиёзли давр билан “давлат таъминотидаги оила” тоифасидаги оила аъзоларининг ижтимоий картасига ўтказилади. Кредит фоиз ставкаси Оилалар тадбиркорлигини ривожлантириш дастури доирасидаги фоиз ставкасида ҳисобланади ва фоиз тўловлари Камбағалликни қисқартириш давлат мақсадли жағмарамасига давлат бюджетидан ажратиладиган маблағлар ҳисобидан тижорат банкларига қоплаб берилади. “Давлат таъминотидаги оила” ёки “камбағал оила” тоифаларидан “камбағаллик чегарасидаги оила” тоифасига ўтганларга уларнинг ижтимоий реестрдаги аввалги тоифаси учун қонунчиликда назарда тутилган давлат ижтимоий қўллаб-қувватлаш чоралари кейинги ўн икки ой муддатда фойдаланиш ҳуқуқи билан сақлаб қолинади.

Фармонга мувофиқ, оила аъзоларининг ҳар бирига тўғри келадиган жами ўртача ойлик даромади минимал истеъмол харажатларининг бир бараваридан бир ярим бараваригача бўлган оилалар камбағаллик чегарасидаги оила деб белгиланди. Илгари ушбу тоифадаги оилаларга болалар нафақаси ва моддий ёрдам тўланмаган. Янги тизимга кўра, ушбу оилаларга шундай тўловлар 6 ой давомида оиланинг даромади қараб тўланади. Бундан оиланинг даромади минимал истеъмол харажатларининг 1-1,25 бараваригача бўлган болалар нафақаси ёки моддий ёрдам 75 фоиз, минимал истеъмол харажатларининг 1,25 -1,5 бараваригача бўлганда 50 фоиз миқдорда тўланади. Аввалги тартиб бундан даромади минимал истеъмол харажатида ошган оилаларни, гарчи кўмакка эҳтиёжи бўлса-да, реестрларга киритишнинг имкони йўқ эди. Эңди ушбу ҳолат бартараф этилиб, “маҳалла еттилиги”га оғир ҳаётий вазиятга тушиб қолган оилаларни тавсия асосида “камбағаллик чегарасидаги оила” тоифасига киритиш ҳуқуқи берилди. I ва II гуруҳ ёки болалиқдан ногиронлиги бўлган шахс бор оилалар, боқувчисини йўқотган ёки боласини ёлғиз тарбиялаётганлар, ўзгалар

парваришига муҳтож ёлғиз яшовчи ҳамда ёлғиз шахслар, оила аъзоси муддатли ҳарбий хизматда ёки жазони ижро этиш муассасасида бўлган оилалар бу жараёнда алоҳида эътиборга олинади.

Қолаверса, оила аъзоси психиатрия, наркология, сил касалликлари диспансерида ёки онкология марказларида рўйхатда бўлган, гематология, иммунология, жигар, буйрак етишмовчилиги каби оғир касалликка чалинган аъзоси бор оилалар, ёнғин, бахтсиз ҳодиса, табиий ёки техноген фавқулода вазиятлардан жабрланган оилалар “маҳалла еттилиги” тавсияси асосида ижтимоий қўмадан баҳраманд бўлиши мумкин. Бу имконият туфайли оғир ҳаётий вазиятга тушиб қолган 120 мингдан ортиқ эҳтиёжман оила Ижтимоий реестр билан қамраб олинади.

Аҳолининг эҳтиёжман қисmini қўллаб-қувватлаш бундан давлатимиз томонидан яратилаётган бундай қўмак ва ёрдамдан баҳраманд бўлиш учун Ягона интерактив давлат хизматлари портали (пу.gov.uz), Давлат хизматлари ва “Инсон” ижтимоий хизматлар марказлари, маҳаллалардаги ижтимоий ҳодимлар ва ижтимоий карта мобил иловаси орқали ариза бериш имконияти яратилди.

Мурожаат қилувчилар Ижтимоий реестрга киритиш тўғрисидаги аризасида болалар нафақаси ёки моддий ёрдам тайинлаш билан бирга оиланинг бошқа эҳтиёжларини ҳам баён этиши мумкин. Аризасида кўрсатилган эҳтиёжлардан келиб чиқиб индивидуал режа ишлаб чиқилади ва шу асосда оиланинг барча ижтимоий муаммоларини ҳал этиш чоралари кўрилади.

Яна бир аниқлик эҳтиёжман оилаларни аниқлаш услубиятига киритилган ўзгартиришлар билан боғлиқ. Амадаги тартибга асосан, ўзини ўзи банд қилган шахсларга меҳнатга ҳақ тўлаш энг кам миқдорининг 2 баравари миқдориде даромад ҳисобланади. Ваҳолаки, Тошкент шаҳри, вилоят марказлари ва бошқа аҳоли пунктларида ўзини ўзи банд қилган шахсларнинг даромад топиши чекка худудлардаги ўзини ўзи банд қилган шахсларникига нисбатан юқори. Эңди ўзини ўзи банд қилган фуқароларга даромад миқдорини ҳисоблаш табақалаштирилиб, худудига қараб белгиланади. Аёллар учун даромадлар миқдори мос равишда камайтирилди. Натигада ўзига тўқ оилалар реестрга тўлиқ қилишининг олди олинади.

Фармон асосида, шунингдек, жорий йилда ногиронлиги бўлган 40 минг шахснинг расмий бандлигини таъминлаш ва уларга барқарор даромад манбаини яратишга қаратилган “Тенг имкон — инклюзив бандлик” дастури амалиётга жорий этилади. Дастур доирасида ногиронлиги бўлган шахсларга бандлигини таъминлаш учун зарур жиҳозлар, асбоб-ускуна ва бошқа меҳнат қуроллари, хомашё харид қилиш, интернет хизматларига улуши, тадбиркорлик фаолиятини бошлаш ёки кенгайтириш мақсадида Бандликка қўмаклашиш давлат жағмарамасидан 3 йилгача муддатта олти ойлик имтиёзли давр билан базавий ҳисоблаш миқдорининг 75 бараваригача фоизсиз ссуда ажратилади.

Баҳор ХИДИРОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news yuz.uz_news

БИЗ ДУНЁГА ОЧИЛДИК, ДУНЁ БИЗГА ЮЗЛАНДИ

Тараққиёт мезони

Ахмаджон МЕЛИБОВЕВ, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист

Бошланиш 1-бетда

Йиллар занжири узлуксиз уланиб бораверади. Вақт харчи тинимсиз айланади. Бир қарашда ҳаммага бир хил имконият берилгандек. Аммо миллий тараққиёт йўлини аниқ белгиланган, бу йўлда ҳамжихат бўлиб ҳаракат қилаётган, огоҳликни кўлдан бермаган, ютуқларидан эсанкирамай, баланд марраларни кўзлаган халққина ўзининг буюк келажagini таъминлай олади. Бу жараёндаги қисқа фурсатли тўхталиш ҳам умумий шиддатни усайтиради.

Ҳа, вақт шиддат билан ўтиб боради. Тарихга айланаётган йиллар истиқлол соломасида ўзининг салмоқли изини қолдиради. Аммо ҳаётда шундай йиллар, қисқа даврлар ҳам бўлади, улар моҳиятдан йиллик ёки ойлик вақт, баҳо ўлчовига сиғмайди. Бугун халқро ҳамжамиятнинг тўлақонли аъзосига айланган Ўзбекистоннинг кейинги ўн йилдаги жасоратли ишлари, маънавий юксалиш, иқтисодий барқарорлик борасида қўлга киритаётган ютуқлари дунё эътиборини ўзига қаратаётгани боиси шунда.

Ўзбекистон 2017 йилдан бошлаб ўчки ва ташқи сиёсатда жиддий янгиланиш йўлига ўтди. Иқтисодиёт эркинлашди, тадбиркорликни давлат даражасида қўллаб-қувватлаш бошланди, валюта конвертациясига йўл очилди. Янада муҳим, халқ билан бевосита мулоқот қилиш, фикр-мулоҳазаларига қулоқ тутиш, ўрилни тақлиф ва ташаббусларни инобат олиш Президентимиз сиёсатида ўз ифодасини топти. Фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва билимини ошириш, коррупция ва яширин иқтисодиётга қарши кураш бирламчи, кечиктириб бўлмайдиган вазифага айланди. Ташқи сиёсатда, аввало, узоқ-яқин қўшнлар билан муносабатларимиз яхшиланди, музлар кўчди, гиналар унутилди. Хорижий инвесторларга йўл очилди, уларга ҳуқуқий кафолатлар берувчи қонунлар қабул қилинди. Бугун наинки

биз, балки дунё ҳамжамияти ҳам мамлакатимизда кечаётган янгиланиш жараёнларининг реал натижаларини яққол кўриб турибди. Эркинлик ва очиклик, қонун устуворлиги, жаҳон ҳамжамияти билан манфаатли ҳамкорлик давлатимиз сиёсатининг ўзак йўналишига айланди. “Янги Ўзбекистон — ижтимоий давлат” деган тамойил Конституция даражасида мустақкамланди. Бу йўналишга доир баъзи рақамларга эътибор берсак.

Шу ўн йилликда давлат бюджетидан таълим ҳамда тиббиёт соҳасига ажратилган маблағ ҳажми сезиларли даражада кўпайди. Бундан ўн йил аввал мактабгача таълим қамрови 27 фоизни ташкил этган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 76 фоизга етди. Олий таълим соҳасидаги қамров 9 фоиздан 42 фоизга ўсди. 180 мингга яқин оила арзон уй-жой билан таъминланди. Аҳоли учун йўналиштирилган ипотека кредити миқдори тўрт баробар ошди. 2025 йили 302 минг оила камбағаллик ҳолатидан чиқди. Мамлакатимиз тез ва барқарор ривожланаётган давлатлар сафидан жой олди.

Ўзбекистоннинг тинчликсевар ташқи сиёсати мамлакатимизнинг ўзига хос “ташриф қоғози”га айланганини хорижий давлатлар етакчилари ва халқро экспертлар расман эътироф этмоқда. Бунинг боиси шуки, Ўзбекистоннинг принципал ташқи сиёсати халқро муносабатларда юксак баҳоланди. Ўтган йили стратегик аҳамиятга эга бир неча ижтимоий-сиёсий воқеа юз бергани Ўзбекистоннинг халқро майдондаги мавқени сезиларли даражада кўтарди.

Марказий Осиёдаги улкан ўзгаришлар, ягона мақсад йўлидаги реал қадамлар, мамлакатимизнинг Туркий тили давлатлар кенгаши фаолиятидаги етакчи ва ташаббускорлиги, давлатимиз раҳбарининг узоқ ва яқин давлатларга, жумладан, АҚШ ва Японияга расмий сафарлари натижаси фикримиз исботидир. Бу жараёнда Шавкат Мирзиёевнинг энг муҳим, гоёт чигал халқро муаммоларини ҳам тинч, музокаралар йўли билан ҳал қилиш тўғрисидаги тақлифлари эътиборга тушди.

ЎЗБЕКИСТОННИНГ ТИНЧЛИКСЕВАР ТАШҚИ СИЁСАТИ МАМЛАКАТИМИЗНИНГ ЎЗИГА ХОС “ТАШРИФ ҚОҒОЗИ”ГА АЙЛАНГАНИНИ ХОРИЖИЙ ДАВЛАТЛАР ЕТАКЧИЛАРИ ВА ХАЛҚРО ЭКСПЕРТЛАР РАСМАН ЭЪТИРОФ ЭТМОҚДА.

Ўзбекистон айна пайтда АҚШ, Хитой, Туркия, Европа Иттифоқи ва Яқин Шарқ мамлакатлари диққат марказида турибди. Мамлакатимизга қизиқиш гоёт катта. Биз билан ҳамкорлик қилишни хошлаётганлар кўп. Ўзбекистон ва Европа Иттифоқи ўртасидаги савдо айланмаси сўнгги беш йилда икки баробардан ошди. Франция, Германия, Бельгия ва Италия компанияларининг тўқимачилик, қайта тикланадиган энергия, логистика каби соҳаларда Ўзбекистон билан ҳамкорлик алоқалари кенгайди. Мамлакатимизда фаолият юритаётган мингдан зиёд Европа қўшма корхоналарининг умумий сармоиси 40 миллиард еврога баҳоланмоқда.

орқий АҚШ компанияси фаолият юритаётгани қайд этилган.

2026 йил 22 январда Дональд Трамп Швейцариянинг Давос шаҳрида ўтказилган Жаҳон иқтисодий форумида ўзининг ташаббуси билан тузилган Тинчлик кенгаши тақдирини ўтказди. Ушбу кенгаш аъзоларига Ўзбекистоннинг тақлиф этилиши ватанимизнинг жаҳондаги обрў-эътибори янада ошаётганини исботидир.

Давлатимиз раҳбарининг Покистон Ислум Республикасига расмий ташрифи чоғида имзоланган ўзаро ҳамкорликка доир муҳим ҳужжатлар, келишувлар икки мамлакат халқлари ўртасидаги дўстлик, биродарлик алоқалари узоқ тарихга бориб тақаллишни намоён этди. Ўзбекистон раҳбари ва халқимизга эътиром, дунё ҳамжамиятида юртимизнинг бутунги баланд мавқеи, халқро майдонда ишончли шерика айланиб бораётгани алоҳида эътироф этилди. Покистон раҳбарлари Ўзбекистоннинг минтақада тинчликни сақлаб қолтириш, ҳар қандай низоларни тинч йўл билан бартараф этиш борасидаги қатъий позицияси, бу жараёнга қўшаётган салмоқли ҳиссасини тақдор-тақдор тилга олди. Давлатимиз раҳбарига “Дўстим, биродарим”, деб мурожаат қилинди.

Ўзбекистон фақат бугун эмас, авваллари ҳам халқро майдонда айна шу позицияда фаолият кўрсатган. 1966 йил 10 январь куни Тошкентда Ҳиндистон Бош вазири Лалл Бахадур Шастри ва Покистон Президенти Аюбон имзоланган декларация икки мамлакат ўртасидаги низоли тўхталиш, томонларни муроасага келтиришга асос бўлди. Шунингдек, Ҳиндистон ва Покистоннинг машҳур аёл раҳбарлари — Индира Ганди ҳамда Беназир Бхутто ҳам ўзаро тинчлик-тотувликка эришишни оруз қилган эди... Кўз ўнгимизда юз бераётган ижобий ўзгаришлар фақат иқтисодиёт, халқро муно-

НУҚТАИ НАЗАР

Давлат тараққиётини аниқлашда баъзан иқтисодий кўрсаткичлар, инфратузилма ёки ишлаб чиқариш ҳажмлари асосий мезон сифатида қабул қилинади. Аммо тарих тажрибаси кўрсатадики, тараққиёт, аввало, давлатнинг ўзини англаши, дунёдаги ўзгаришларга муносабати ва келажакка нисбатан қандай фалсафани танлаши билан белгиланади. Давлатимиз раҳбари 2 февраль куни Навоий халқро аэропорти фаолияти самарадорлигини ошириш ҳамда авиация корхоналарини трансформация қилиш бўйича тақдирот билан танишишда ҳам бу соҳадagi ишларга янгича ёндашувни илгари сурди.

Авиация соҳаси замонавий дунёда аллақачон оддий транспорт тармоғи эмас. У давлатнинг ҳаракат тезлиги, очиклик даражаси, технологик салоҳияти ва бошқарув маданиятини акс эттирувчи кўзгуга айланган. Қайси давлат авиацияни ривожлантира олса, ўша давлат иқтисодий маконда фаол, сиёсий майдонда ишончли ва инсон капитални жиҳатидан рақобатбардор бўлади. Шу боис, фуқаро авиацияси корхоналарини трансформация қилиш масаласи мамлакат иқтисодиётининг алоҳида соҳаси эмас, балки миллий тараққиёт стратегиясининг ажралмас қисми ҳисобланади.

Фуқаро авиацияси корхоналарини трансформация қилиш жараёнида давлат нафақат самарадорликни оширишга, балки халқро

ТЕЗЛИК, САМАРАДОРЛИК ВА МАСЪУЛИЯТНИ УЙҒУНЛАШТИРГАН ЙЎЛ

стандартларга мос, рақобатбардор ва устувор вазифалар асосида фаолият юритадиган тизимни шакллантиришга интилоқда. Бу жараён орқали давлат корхоналари ўз молиявий барқарорлигини таъминлаш билан бирга инновацияларни қабул қилиш, кадрлар малакасини ошириш ва рақамлаштириш каби муҳим масалаларда ҳам олдинга чиқди. Шу маънода, авиация трансформацияси бугунги кунда миллий иқтисодий ва стратегик масалаларни ҳал қилишда муҳим омилдир.

Тақдиротда фуқаро авиацияси корхоналари фаолияти самарадорлигини ошириш ва молиявий барқарорлигини таъминлаш масалаларига алоҳида эътибор қаратилгани бежиз эмас. Бугунги кунда самарадорлик ҳам қандай ислохотнинг марказий тушунчасига айланди. Давлат иштирокидаги корхоналар самарасиз ишлаш, бу иқтисодий йўқотишлар ҳамда жамиятда давлатга ишончнинг усайишига олиб келади. Шу нуқтага назардан, ҳаражатларни қисқартириш ва ресурслар оқилона фойдаланишга қаратилган чора-тадбирлар давлат бошқарувида янги иқтисодий тафаккур шаклланаётганини кўрсатади. Бу эса фақат иқтисодий самара учун эмас, балки давлат корхоналарини бозор қонунлари асосида ҳисобдор тарзда фаолият юритишга тайёрлаш демакдир. Қўллаб-қувватловчи хизматлар самарали бошқарилганда, асосий фаолиятга эътибор қучади ва иш сифатини ошириш имконияти юзага келади. Шу йўл билан давлат нафақат ҳаражатларни қисқартиради, балки корпоратив маданият ва ҳисобдорлик тамойилларини ҳам мустақкамлайди.

Бу ерда гап фақат тежамкорлик ёки ҳисоб-китоб ҳақида эмас. Бунда давлат корхоналарини бозор қонунлари асосида ишлайдиган, натижа учун жавоб берадиган ва ўз молиявий барқарорлигини мустақил таъминлай оладиган институтиларга айлантириш мақсади ётади. Бундай ёндашув давлатнинг иқтисодиётдаги ролини кўрсатиб, маъмурий назоратдан стратегик ҳамкорлик моделига ўтишини белгилайди.

Энергия тежовчи технологияларни жорий этиш ва электр энергиясида ҳаражатланувчи махсус транспорт воситаларидан фойдаланиш орқали эксплуатация ҳаражатларини камайтириш масаласи чуқур маънога эга. Чунки бугун тараққиёт фақат иқтисодий самара билан эмас, балки экологик масъулият билан ҳам ўлчанади. Атроф-муҳитга муносабат давлатнинг келажақ авлод олдидagi ахлоқий позициясини белгилайди. Авиация соҳасида “яшил” технологияларга эътибор қучириш кун манфаатларига эмас, балки узоқ истиқболга қаратилганини кўрсатади.

Жорий йилдан бошлаб “Uzbekistan Airways”, “Uzbekistan Airports” ақридорлик жамиятлари томонидан носоҳаий фаолиятни молиялаштириш тўхталиши давлат бошқарувида аниқ устуворликлар белгилаб олинаётганидан далолат беради. Бу авиация корхоналари ўз диққатини асосий вазифасига, яъни хавфсиз, сифатли ва рақобатбардор хизмат кўрсатишга тўлиқ қаратиши лозим. Фаолиятни “Uzbekistan Airports” 18 ва “Uzbekistan Airways” эса 16 та устувор вазифа асосида амалга ошириши тизимли фикрлаш ва аниқ режалаштириш маданияти қарор топаётганини англайди.

Хизматлар сифатини ошириш, хизмат ва махсулот таннаҳрини ҳисоблашда мақбул методологияларни жорий этиш, ишлаб чиқариш жараёнларининг барча босқичларини рақамлаштириш каби вазифалар авиация соҳасини янги технологик босқичга олиб чиқади. Рақамлаштириш фақат автоматлаштириш эмас, балки қарор қабул қилиш тизимини шаффоф, тезкор ва аниқ қилиш демакдир. Бу орқали давлат иқтисодиётида самарадорлик, ҳисобдорлик ва очиклик тамойиллари мустақкамланади.

Трансформация доирасида ташкилий тузилмаларни қайта кўриб чиқиш ва штат бирликларини мақбуллаштириш масаласи алоҳида аҳамиятга эга. Бу жараён инсон ресурсига муносабатни тубдан ўзгартаришни талаб қилади. Самарали тизимда натижа, ташаббус ва масъулият устувор бўлади. Бу эса меҳнат маданиятида сифат жиҳатидан янги босқичга ўтишни англайди. Давлат корхоналаридан инсон капиталига инвестиция қилиш натижасида узоқ муддатли барқарорлик таъминланади.

Учувчилик, муҳандислик, ҳаво ҳаракати диспетчерлиги, авиация бошқаруви каби йўналишларда кадрлар тайёрлаш авиацияни юқори интеллектуал соҳа сифатида ривожлантиришга хизмат қилади. Илмий дастурларни жорий этиш эса авиация соҳасини инновация манбаига айлантиради. Бунинг натижасида мамлакат янги билим ва технология яратувчи давлат сифатида шаклланади. Ҳар қандай ислохотнинг муваффақияти унинг ортида қандай сиёсий қатъият ва жамоавийлик тургани билан белгиланади.

Бир сўз билан айтганда, авиация корхоналарини трансформация қилиш соҳавий ислохот эмас, аксинча, давлатнинг дунёдаги ўрнини белгилаш ва келажақ олдидagi масъулиятини англаган ҳолда ҳаракат қилиши демакдир. Бу жараён тезлик, самарадорлик ва масъулиятни уйғунлаштирган йўлдир.

сabatлар билан чекланаётгани йўқ. Биз узоқ йиллар тарихимизни ҳолис ва ҳаққоний ўргана олмадик, улуг аждодларимиз қолдирган маънавий меросдан бебахра яшадик. Собиқ тузум мафқураси бунга йўл бермади. Бу мафқура бизни Амир Темурдек буюк саркарда ва давлат арбобидан, темурийзодалар маърифатидан, Имом Бухорий, Имом Термизий, Абу Мансур Мотуридий, Қафқол Шоший, Бурхониддин Марғиноний, Наҳиддин Кубро, Шайх Хованди Тоҳур каби алломалардан узоқлаштирди.

Бундай улуг ва мўътабар зотларнинг мероси хорижий давлатларда мозийшунчо олимлар томонидан кунг билан ўрганилаётган, илмий анжуманлар ўтказилаётган, асарлар ёзилаётган бир пайтда бизда етти ёшдан етмиш ёшгача бўлган кишиларнинг онига даҳрий доҳийларнинг коммунизм ҳаққидagi чўпчалари сингдирилди. Халқимизнинг неча асрлик миллий қадриятлари оёқости қилинди, тилимиз ва динимиз таҳқирланди. Маъно-моҳиятга кўра юрт тинчлиги, Ватан равнақи, фаровонлик, миллатлараро тотувлик, эътиқод эркинлиги, бағрикенглик тушунчаларини ифодалайдиган истиқлол гоёси бундай гайриахлоқий сиёсатга барҳам берди.

Бугун мамлакатимизга келиб, Тошкентдаги маҳобатли Ислум цивилизацияси марказини, Самарқандда Имом Бухорий ҳазратлари номида бунёд этилган фуқаро мажмуани кўрган киши янги Ўзбекистонни, бу юрт одамларининг қалби, улуг аждодларга чексиз эҳтирми, давлатимиз раҳбарининг бардавом халқчил сиёсати моҳиятини аниқ тасаввур этади.

Конституциямизда мамлакат фуқароларининг миллати, дини, ижтимоий келиб чиқишининг қатъи назар, тенг ҳақ-ҳуқуққа эгаллиги белгилаб қўйилган. Ўзбекистонда умргузаронлик қилаётган ҳар бир инсон юртимизда ўтказилаётган ва яқин келажақ учун кўзда тутилаётган ислохотлар, энг аввало, оиласи ва фарзандлари, давлатимиз фаровонлиги ва тараққиёти учун амалга оширилаётганини аниқ-равшан англаб етиши ниҳоятда муҳим. Бунинг учун ҳар бир киши бугунги тезкор ва талабчан даврдан ортада қолмай, ўзининг ҳуқуқий маданияти ва хабардорлик даражасини, ислохотлар самараси учун ижтимоий масъулият туғйусини янада ошириши, фуқаро сифатида фаол бўлиши, жамият ҳаётида, дунёда, ён-атрофида юз бераётган воқеа-ҳодисаларга берақ бўлмаслиги, уларнинг маъно-моҳиятини тўғри англаши ва тўғри ҳулоса чиқариши лозим.

Ҳар бир халқ фақат эркин ва овоз бўлсагина ўз ҳаёти ва келажagini мустақил барпо этиш ҳуқуқи ҳамда имкониятига эга бўлади. Бугун ҳамда келажикда юртимиз ҳақида сўз кетганда, “Янги Ўзбекистон”, “Учинчи Ренессанс” иборалари тилга олинмоқда. Бу кейинги йилларда миллий тараққиётнинг мутолқао янги босқичга қадам қўяётганимиз, эришаётган залворий ютуқларимиз, улуг ниятларимизнинг дунё даражасидаги эътирофидир. Чунки Ўзбекистон қисқа муддатда ташқи дунёга очик макон, ишончли ҳамкор, бағрикенг, саховатли, тинч-тотув диёр сифатида бўй кўрсатди. Халқро ижтимоий-сиёсий муносабатларда фаолаштириш, ўзининг ишончли, дўста сadoқатли, тинчликсевар, инсонпарвар имижини яратди. Бу қутлуғ жараён бундан буён ҳам изчил давом этиши шубҳасиз.

Халқро кредит рейтингларини ошириш, IPOга чиқиш ва корпоратив халқро облигацияларни жойлаштириш режалари авиация корхоналарини халқро молиявий майдонга олиб чиқишга қаратилган. Бу қадамлар давлат корхоналари фаолиятини халқро стандартлар асосида баҳолаб, очик ва ҳисобдор тизимга айлантиради. Бу эса инвестиция муҳитини яхшилаш билан бирга мамлакатнинг иқтисодий имижига ҳам ижобий таъсир этади.

Авиация соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан тақомиллаштириш масаласи трансформациянинг энг муҳим асосидир. Чунки ҳар қандай технология ёки инфратузилма марказида инсон туради. Фуқаро авиацияси университетини ва авиация техникуминини ташкил этиш, уларни дунёдаги етакчи таълим марказлари билан ҳамкорликда ривожлантириш орқали давлат келажикни шакллантироқда. Бу ерда фақат мутахассис тайёрлаш эмас, балки янги тафаккурга эга авлоднинг камол топтириш мақсади қилинган.

Учувчилик, муҳандислик, ҳаво ҳаракати диспетчерлиги, авиация бошқаруви каби йўналишларда кадрлар тайёрлаш авиацияни юқори интеллектуал соҳа сифатида ривожлантиришга хизмат қилади. Илмий дастурларни жорий этиш эса авиация соҳасини инновация манбаига айлантиради. Бунинг натижасида мамлакат янги билим ва технология яратувчи давлат сифатида шаклланади. Ҳар қандай ислохотнинг муваффақияти унинг ортида қандай сиёсий қатъият ва жамоавийлик тургани билан белгиланади.

Бир сўз билан айтганда, авиация корхоналарини трансформация қилиш соҳавий ислохот эмас, аксинча, давлатнинг дунёдаги ўрнини белгилаш ва келажақ олдидagi масъулиятини англаган ҳолда ҳаракат қилиши демакдир. Бу жараён тезлик, самарадорлик ва масъулиятни уйғунлаштирган йўлдир.

Сардор ТОЛИБОВЕВ, “Янги Ўзбекистон” муҳбири

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

Долзарб мавзу

ЭНЕРГИЯ ИСТЕЪМОЛИ МАДАНИЯТИ

БАРҚАРОРЛИК ВА ФАРОВОНЛИГИМИЗДА КАТТА ТАЪСИРГА ЭГА

Энергия самардорлигини ошириш ва энергетика бозорини изчил ривожлантириш sanoat тармоғига тегишли одатий вазифа эмас, балки ҳар қандай давлат тараққиётининг муҳим жиҳатларини акс эттиради. Бошқача айтганда, энергетика sanoat, транспорт, қишлоқ хўжалиги, ижтимоий соҳа, энг муҳими, аҳоли турмуш сифатининг асоси ҳисобланади.

Лутфулла СУВОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Самарали фойдаланилган ҳар бир киловатт иқтисодиётдаги харажатларни камайтириш, рақобатбардорлигини ошириш ва давлатнинг барқарор ривожланишини таъминлашга хизмат қилади. Энергиятежамкор иқтисодиёт бир вақтининг ўзида бир неча стратегик афзалликларни ўзида мутасаммад этади.

Биринчидан, маҳсулот ва хизматлар таннархи пасасди. Бу эса маҳаллий ишлаб чиқарувчиларнинг ички ва ташқи бозорлардаги ўрнини мустаҳкамлайди.

Иккинчидан, бюджет ва тадбиркорлик тармоқларининг модернизация, инновация ва ижтимоий дастурлар учун йўналтирилган маънавий ресурслари ҳажми ошади.

Учинчидан, инвестициялар учун жозибador бўлган янада мослашувчан энергия бозори шаклланади.

Яна бир муҳим жиҳати, энергия самардорлиги экологик барқарорлик, чиқиндилар

ни камайтириш ва халқаро мажбуриятларни бажаришда алоҳида аҳамият касб этади.

Иқтисодиёт энергияни минтақада энг кўп қиладиган тармоқлардан бирига айланган қолган, ускуналарнинг катта қисми ҳар жиҳатдан эскиргани ҳам бор гап. Маъмурий бошқарув модели устувор бўлиб, ресурсларни тежайдиган бозор имтиёзлари деярли йўқ эди. Жорий тарифлар узоқ вақт давомида энергиянинг асл қийматини белгилаб беролмас, бу эса инвестиция ва модернизация жараёнини таъсир қилмасдан қолмасди. Натижада тармоқларда юқори технология йўқотишлар бўлиб, энергия ҳисоби талабга жавоб бермас, хусусий секторнинг sanoatдаги иштироки чекланган эди. Буларнинг барчаси энергия таъминотининг барқарорлиги ва иқтисодий ривожланишига тўсқинлик қиларди.

2017 йилдан бошлаб вазият кескин ўзгарди. Президентимиз ташаббус билан энергетика соҳасини ривожлантириш, тежамкор технологияларни жорий этиш ва замонавий энергия бозорини шакллантириш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланди.

Маъмурият кенг қўламли ислохотлар даври бошланди. Қонуқчилик базаси янгиланмоқда, энергия ишлаб чиқариш, узатиш ва сотиш функциялари бир-биридан ажратилди. Рақобатни таъминлаш ҳамда хусусий сектор, хорижий инвестицияларни жалб этиш учун шарт-шароитлар яратилди.

Янги ишлаб чиқариш қувватлари, жумладан, кўёш ва шамол электр станцияларини қуриш бўйича йирик лойиҳалар амалга оширилмоқда. Иссиқлик электр станциялари ва тармоқлари модернизация

қилиняпти. Шу билан бирга, иқтисодиётнинг энергия юкласини камайтириш бўйича тизимли ишлар олиб борилмоқда.

Энергия самардорлигининг замонавий стандартлари жорий этиляпти. Бухгалтерия ҳисоби рақамлаштирилиб, “ақлли” ҳисоблагичлар ўрнатилмоқда. Саноат ва уй-жой, коммунал хўжалигида энергия тежамкорлиги рағбатлантирилмоқда.

Президентимиз Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига навбатдаги Мурожаатномасида сўнгги беш йилда 6 минг мегаваттлик кўёш, шамол ва гидроэлектр станциялари ишга туширилгани, умумий генерацияда “яшил” энергия улуши 30 фоизга етганини қайд этди. Шунингдек, яқинда жами 3,5 минг мегаваттлик 41 миллиард 200 миллион долларлик янги “яшил” қувватлар қурилишига старт берилгани, натижада 2026 йилнинг ўзида 7 миллиард куб метр табиий газ тежаланиши ва ҳавога 11 миллион тонна зарарли моддалар чиқилишининг олди олиниши маълум қилди.

Дарҳақиқат, энергетика тизимини ислох қилиш домий назоратда. Ўзбекистоннинг энергетика сектори мамлакатнинг изчил, узоқ

муддатли иқтисодий ўсиши, рақобатбардорлиги ва барқарор ривожланишининг устувор йўналишларидан бирига айланяпти.

Давлатимиз раҳбари 14 январь куни энергия самардорлигини ошириш ҳамда электр энергияси таъминотида бозор механизмларини жорий этиш юзасидан ўтказилган тақдиротда Ўзбекистон энг кўп энергия сарфлайдиган мамлакатлар қаторига кириши қайд этилди.

Хусусан, республикада биололарнинг яқиний энергия истеъмолидаги улуши қарий 50 фоизни ташкил этиб, бир квадрат

метрга тўғри келадиган энергия сарфи Европа мамлакатларига нисбатан бир неча баробар юқори. Шу боис, ўтган йилда энергия самардорлиги соҳасидаги ислохотларни тизимли йўлга қўйиш мақсадида алоҳида агентлик ташкил этилгани, ушбу тузилмага 2030 йилга қадар иқтисодиётда энергия сарфини камида 20 фоизга, давлат идоралари ва ижтимоий объектларда эса энергия истеъмолини 15 фоизга қисқартириш вазифаси юклатилган.

Тақдиротда агентликнинг 2026 йилдаги фаолияти режалари кўриб чиқилди. Мамлакатимиздаги биололарнинг катта қисми ўтган асрнинг 60-70-йилларида қурилган, уларда энергия сарфи даражаси юқориликча қолмоқда. Шу боис, ижтимоий объектлар ва аҳоли турар жойларини энергия самардор объектга айлантириш бўйича кенг қўламли ишлар режалаштирилган.

Жорий йилда бунга 150 миллиард сўм субсидия ва компенсация маблағи йўналтирилди. 30 мингга яқин ижтимоий объектларнинг энергия самардорлигини оширишда халқаро молия институтлари иштироки ва хусусий сектор инвестицияларини кенгайтиришга алоҳида эътибор қаратиш зарурлиги кўрсатиб ўтилди.

“**ЖОРИЙ ЙИЛДА БУНГА 150 МИЛИАРД СЎМ СУБСИДИЯ ВА КОМПЕНСАЦИЯ МАБЛАҒИ ЙЎНАЛТИРИЛАДИ. 30 МИНГГА ЯҚИН ИЖТИМОЙ ОБЪЕКТЛАРИНИНГ ЭНЕРГИЯ САМАРДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА ХАЛҚАРО МОЛИЯ ИНСТИТУТЛАРИ ИШТИРОКИ ВА ХУСУСИЙ СЕКТОР ИНВЕСТИЦИЯЛАРИНИ КЕНГАЙТИРИШГА АЛОҲИДА ЭЪТИБОР ҚАРАТИШ ЗАРУРЛИГИ КЎРСАТИБ ЎТИЛДИ.**”

Коррупция – жамият танасидаги саратон

“ЎЧОҚДАГИ ОЛОВ” ШУЪЛАСИГА УЧМАНГ

Абдуманноб РАҲИМОВ,
Конституциявий суд судьяси,
юридик фанлар доктори

Улуғ адибимиз Абдулла Қодирий “Мозийга қайтиб иш кўрмоқ хайрлидир”, деб ёзганида жуда ҳақ эди. Зеро, ўтмиш таъриби хато ва сабоқлардан хулоса чиқариб, нотўғри ёндашувларни тақдорлашмаслик муайян йўналишда ишни тўғри ташкил этишга замин яратади.

Гапни бу тақдир хулосали жумладан бошлаганимиз беиз эмас, албатта. Чунки кунда фикр юритадиган мавзунимиз — коррупцияга қарши кураш ҳам тарих сабоқларидан хулоса чиқариб иш кўришга муҳтож йўналишлардан.

Уч минг йилдан ортқ миллий давлатчилик тарихимиз, умуман, бутун дунё тарихи шундан далолат берадики, ўтмишнинг қайси замон эки макон бўлишидан қатъи назар, қаердаки коррупция иллоти иддиз отган

бўлса, ўша давлат эки жамият муқаррар таъназулга юз тутган. Демак, бундан хулоса шуки, тараққий этишни мақсад қилар эканмиз, бу истагимиз рўёбга чиқиши учун, биринчи навбатда, жамиятда коррупцияга нисбатан тоқатсиз муҳит шаклланиши зарур.

Эътиборлиси, мамлакатимизда кейинги йилларда янги Ўзбекистонни барпо этиш, Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишдек буюк мақсадлар йўлидаги ислохотлар доирасида тараққиётни сусайтирувчи, иқтисодиётга, одамларнинг ҳаёт сифатига тўғридан тўғри салбий таъсир этувчи ушбу иллатта нисбатан жамиятимизда муросасизлик муҳти қарор топиб бормоқда. Коррупцияга қарши кураш тизими ва узлуқсиз тус олгани эса янада қувонарли.

Жумладан, Президентимиз Олий Мажлис ва халқимизга Мурожаатномасида бунга алоҳида тўхталиб, тараққиёт кушандиси — коррупцияга қарши кураш бўйича 2026 йилда “фавқулодда ҳолат” эълон қилгани фикримиз тасдиғи.

Коррупция иллоти бутун пайдо бўлган эмас. Бунинг тарихи жуда узоқ ўтмишга бориб тақалади. Фикримизча, инсон яралибдики, бу иллат бор ва ҳозирга қадар у билан бирга “яшаб” келмоқда. Бошқача айтганда, коррупция — инсон нафсининг ҳосиласи.

Инсон нафси худди “ўчоқдаги олов” каби. Инсон афали шуъласига маҳлиё бўласиз, сўнгра истаисизми-йўқ, унинг домига тортилиб бораверасиз. Охир-оқибат у сизни бадном қилади.

Коррупция иллоти ҳам худди шунинг ўзи. У дастлаб ўзининг молу дунё, орзу-ҳавас, шохона турмуш каби алдамчи, бироқ “бетакорр шуъла”сига маҳлиё қилади. Улар шунчалки жозибadorки, нафс у томон тинимсиз тортиқлайди ва охир-оқибат коррупцияга етақлайди. Коррупциянинг ҳам ижтимоий-иқтисодий, ҳам эътиқодимизга кўра салбий жиҳатларидан келиб чиқиб, жорий йилда унга қарши кураш бўйича “фавқулодда ҳолат” эълон қилингани айти мудоа бўлди. Чунки

“**КОРРУПЦИЯ ИЛЛАТИ БУГУН ПАЙДО БЎЛГАН ЭМАС. БУНИНГ ТАРИХИ ЖУДА УЗОҚ ЎТМИШГА БОРИБ ТАҚАЛАДИ. ФИКРИМИЗЧА, ИНСОН ЯРАЛИБДИКИ, БУ ИЛЛАТ БОР ВА ҲОЗИРГА ҚАДАР У БИЛАН БИРГА “ЯШАБ” КЕЛМОҚДА. БОШҚАЧА АЙТГАНДА, КОРРУПЦИЯ — ИНСОН НАФСИНИНГ ҲОСИЛАСИ.**”

бу қарорни мамлакатимизда коррупцияга қарши курашининг янги тизими сифатида тушуниш лозим.

Умуман олганда, кейинги йилларда коррупцияга қарши таъсирчан чоралар кучайтирилди. Аввало, бутунги шиддатли ислохотларга старт берилган паллалар — 2017 йилда “Коррупцияга қарши кураш тўғрисида”ги қонун, кейинчалик Президентимизнинг бир қанча фармон ва қарорлари қабул қилиниб, бу иллатга қарши кураш бўйича мутлақо янги тизим йўлга қўйилди.

Узоққа бормайлик, Коррупцияга қарши курашни миллий кенгашининг 2025 йил 5 март куни ўтказилган кенгайтирилган йиғилишида белгиланган устувор вазифа-

лардан келиб чиқиб, Президентимизнинг парламент ва фуқаролик жамияти институтларини унга қарши кен сафарбар этиш мақсадида қабул қилинган “Коррупцияга қарши кураш тизимини янада тақомиллаштириш бўйича белгиланган устувор вазифалар ижросини самарали ташкил этишга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони мамлакатимизда 2026 йилда “фавқулодда ҳолат” эълон қилинишига ҳуқуқий асос бўлди.

Ҳужжатда коррупцияга қарши курашининг устувор вазифалари билан бирга уларнинг узлуқсиз ва тизимли давом эттирилиши ҳам таъминлаш лозим. Дарҳақиқат, коррупцияга қарши кураш мавсумий тадбир бўлмаслиги лозим. Унга қарши кураш бир

оз бўлса-да сусайди, бу бутун мамлакат тараққиётига фов бўлади. Аҳолининг давлат бошқарувида, улан ислохотлар ва келажакка ишончини йўққа чиқаради. Энг ёмони, шу тарихий жамият парокандаликка юз тутди.

Хўш, “фавқулодда ҳолат” бизлардан нима талаб қилади, бурун ва мажбуриятларимиз нима-лардан иборат? Ахир коррупцияга қарши кураш мавсумий эки шунчаки тадбир эмаслигини юқорида айтдик-ку.

Фикримизча, бу масалага ҳар ким виждонан ёндашиши лозим. Чунки у фақат давлат ҳуқуқ-тартибот органларининг иши эмас. Бу иш жамиятимизнинг барча аъзолари, шу ватаннинг ҳар бир онли фуқароси, фарзандларни келажакка бефарқ бўлмаган инсонларнинг кунлик вазифасига айланмоғи керак.

Конституциявий суд коррупцияга қарши қандай курашади ва унинг фаолияти, асосий вазифалари нималардан иборат? Шу тизим аъзоси сифатида айти саволга ҳам тўхталиб ўтсам.

Конституциявий суднинг муҳим жиҳати шундаки, у норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг Конституцияга мувофиқлигини аниқлар экан, бунда Конституцияга нормасига зид, айрим ҳолларда коррупция ҳолатларини келтириб чиқариши мумкин бўлган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, яъни фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини бузилишига олиб келадиган нормаларни ўз вақтида аниқлайди ва бартарарф этади. Конституция устуворлигини таъминлаш баробарида коррупция ҳолатларининг олдини олади.

Президентимизнинг 2025 йил 18 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси Конституциявий суди фаолиятини янада тақомиллаштириш ва замонавий рақамли технологияларни жорий этишга доир чора-тадбирлар тўғрисида”ги фармони тарихий аҳамиятга эга ҳужжат сифатида конституциявий назорат институтининг янги даврини бошлаб берди.

— Йиғилишда биололарни қуриш, таъмирлаш ва реконструкция қилишда энергия самардорлик стандартлари ва таъсирчан қондаларни ишлаб чиқиш вазифаси топширилди, — дейди Энергия самардорлиги миллий агентлиги директори Зиёвдин Бадриддинов. — Бу йилги инвестиция дастури доирасида 770 та ижтимоий объект энергия самардорлиги стандартлари асосида модернизация қилинади. Бунга халқаро молия институтларидан 264 миллион доллар маблағ жалб этилади. Шу билан бирга, энергияни тежаш орқали даромад олиш механизмлари — энергия сервис компанияларининг хизматларини (ESCO) ривожлантириш ва ушбу бозорни шакллантириш масалалари кўриб чиқилди.

Шунингдек, биололарни энергия аудитдан ўтказиш, энергия самардорлик стандартлари асосида лойиҳалаш ва моделлаштиришда рақамли технологиялар ҳамда сунъий интеллект имкониятларини кенг қўлаш режалари ҳақида ахборот берилди. Саноат соҳасида ҳам энергия тежамкорлигини ошириш бўйича аниқ режалар белгиланган. Жумладан, жорий йилда 142 та тўқимачилик корхонасига кўёш панелларини ўрнатиб, 722 миллион киловатт-соат электр энергияси ва корхоналарнинг 693 миллиард сўм маблағи тежаланиш кутилмоқда. Ичимлик сув таъминоти тизимида 300 та насосни янгилаш режалаштирилган. Марказлашган иссиқлик таъминоти тизимида мавжуд муаммоларга ҳам алоҳида эътибор қаратилади.

Қайд этилганидек, айти пайтда иссиқлик қозонхоналари ва тармоқларининг бир қисми эскириши оқибатида энергия йўқотишлари юқори даражада қолмоқда. Шу боис, жорий йилда иссиқлик қозонхоналари ва тизимларини модернизация қилиш, уларни “ёпиқ тизим”га ўтказиш доирасида 400 та индивидуал иссиқлик пунктини ўрнатиш ҳамда камида 100 километр иссиқлик тармоқларини янгилаш кўзда тутилган.

Аҳолига энергия етказиб бериш самардорлигини таъминлаш бўйича давлат томонидан барча чора-тадбирлар амалга оширилиши баробарида аҳоли тарафидан ҳам энергия тежамкорлигининг кундалик турмуш тарзига айлантирилиши самардорлигининг муҳим шартларидан биридир. Бунда энергия истеъмоли маданиятини шакллантириш муҳим аҳамиятга эга.

Жамиятда энергия тежамкорлик маданияти қанчалки кучайса, мамлакатда энергия самардорлиги ҳам шунчалки ортти боради. Масалан, жамиятимизнинг ҳар бир аъзоси ўзига яшаш учун уй-жой кураётган чоғида, уни электр энергиясидан тежамкорлик билан фойдаланадиган қилиб режалаштириш, энергияни эҳтиёжга яраша сарфлашининг барча усул ва воситаларининг таътиб этиши жуда муҳим.

Ўз навбатида, қурилиш ташкилотлари ва давлат идоралари ҳам кўп қаватли уйлар эки маъмурий биололар қурилишини бошладан аввал айнан энергия тежамкорликка асос бўладиган жиҳатларини инобатга олиши зарур.

Энергия тежамкорлик маданиятини шакллантириш кичик ёшдан, оилада, мактабда ва умуман, жамиятда бошланиши керак. Олдин кундалик юмушлар, масалан, энергиятежамкор ускуналардан фойдаланиш, эҳтиёж бўлмаганда электр жиҳозларини қувват манбаидан узиш, иситиш ва ёритишдан оқилона фойдаланиш бора-бора тартибдор ажралмас қисмига айланади ва ҳар биримизга, пиروвардида мамлакатта ҳам сезиларли фойда келтиради.

Кейинги йилларда Конституциявий суд фаолиятини тақомиллаштириш борасида салмоқли ислохотлар кечмоқда. Илк маротаба конституциявий шикоят институтини жорий қилиниши соҳа ривожидида катта қадам бўлди. Ҳозирги кунда фуқаролар ва юридик шахслар Конституциявий судга мурожаат қилиши мумкин. Бироқ уларнинг Конституциявий судга мурожаат қилишининг тартиби бор. Бу қандай амалга ошади?

Агар суд орқали ҳимоя қилиниши бошқа барча воситалардан фойдаланиб бўлинган бўлса, улар судда кўриб чиқилиши тугалланган муайян ишда суд томонидан ўзига нисбатан қўлланган қонуннинг Конституцияга мувофиқлиги тўғрисидаги шикоят билан Конституциявий судга мурожаат қилишга ҳақли. Аҳамият беринг, фуқаролар ва юридик шахслар фақат судда кўриб чиқилиши тугалланган муайян ишда суд томонидан ўзига нисбатан қўлланган қонуннинг Конституцияга мувофиқлиги тўғрисидаги шикоят билан Конституциявий судга мурожаат қилиши мумкин.

Бироқ улар Конституцияда белгиланган ҳуқуқ ва эркинликларни агар бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда бузилса, ўша норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг Конституцияга мувофиқлиги тўғрисидаги шикоят билан Конституциявий судга мурожаат қилиши мумкин.

Фармоннинг муҳим жиҳати шундаки, эндиликда Конституциявий судга тўғридан тўғри мурожаат қилиш ҳуқуқи субъекти бўлмаган фуқаро эки юридик шахс томонидан Конституциявий судга тааллуқли масала юзасидан йўналган мурожаатни Конституциявий судга мурожаат қилиш ҳуқуқи эга бўлган субъектга юбориш тартиби жорий қилинди. Бу билан келгусида Конституциявий суд ваколатига тааллуқли барча масалалар юзасидан фуқаро эки юридик шахслар судга мурожаат қилиши мумкин. Бунда фуқаро ва юридик шахсининг мурожаатида келтирилган масала ҳақиқатдан асосли бўлса ва бу Конституциявий суд томонидан ўрганилганда лозим даражада ўз тасдиғини топса, шундангина фуқаро эки юридик шахсининг мурожаати Конституциявий суд томонидан Конституциявий судга мурожаат қилиш ҳуқуқи эга бўлган субъектга юборилади.

Хулоса ўрнида таъкидлаш ўринлики, ҳоқ мансабдор шахс, ҳоқ оддий фуқаро коррупцияга муросасиз бўлиши шарт. Ана шунча жамиятда бирдамлик, ислохотларга ишонч ортади ва қўзланган катта мақсадларимизга, албатта, эришамиз.

Мустақил давлат шаклланиши ва мустақамланишида юз йилларга татигулик бурилиш нукталари бўлади. Шу маънода 2016-2026 йиллар, шубҳасиз, янги Ўзбекистон соломасига буюк "интеллектуал юксалиш" ва Учинчи Ренессанс пойдевори қўйилган давр сифатида олтин харфлар билан битилади. Ушбу давр Президентимизнинг қатъий ирода ва шижоати асосида узоқни кўзлаб амалга оширилган мисли кўрилмаган молиявий, таркибий ва ментал ўзгаришлар билан характерланади. Агар статистик маълумотлар, меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ва бюджет ажратмалари ҳажми чуқур, илмий асосланган ҳолда қиёсий таҳлил қилинган, тарихан қисқа вақт мобайнида Ўзбекистон таълим ўринлари жуда танқис бўлган ва ёпиқ академик муҳитли давлатдан кадрлар тайёрлашнинг диверсификацияланган тизими ҳамда улкан инвестициявий кўмакка эга қудратли минтақавий интеллектуал ҳаба малакавий, ҳақиқий буюк сакрашни амалга оширгани аён бўлади.

Г'узальбегим РАХИМОВА, иқтисодиёт фанлари доктори

Юз берган ўзгаришлар кўламини ҳолис ва ҳаққоний баҳолаш ҳамда чуқур аниқлаш, тушуниш учун бошлангич нукта бўлиб хизмат қилган 2016 йил рақамларига мурожаат қилиш лозим. Чунки ўша даврда ёшларни олий таълим билан қамраб олиш даражаси бор-йўри 9 фоизни ташкил этар, бу дунёдаги энг паст кўрсаткичлардан бири бўлиб, миллий иқтисодиёт рақобатбардошлиги учун реал хавф туғдиради. Олий таълим тизими қатъий давлат монополияси ва институционал турғунлик билан ажралиб турарди: республикамиз бўйича атиги 77 та олий ўқув юрти фаолият қилгани, уларнинг барчаси истисноси қолдиқ принципи асосида молиялаштирилмаган давлат тузилмалари эди. Ушбу стратегик сегментда хусусий секторнинг улуши мутлақ нолга тенг бўлиб, бу тизимни мослашувчанлик ва инновацион салоҳиятдан маҳрум қилганди. Талаб ва тақлиф ўртасидаги номуносиблик ўта юқори даражада эди: ҳар йили қабул комиссияларига қарийб 700 миң абитуриент ҳужжат топширар, аммо талабалик гувоҳномасини 60-65 миң бахтли ёшгина кўлга киритар, улардан ҳам атиги 19 миңи давлат гранти асосида ўқиш имкониятига эга бўларди. Ушбу қиёсий бўлимидаги бундай наслиги бир ўринга 20-25 кишигача бўлган сунъий танловни шакллантириб, кенг кўламли коррупцион схемалар, иктымол норозилик ва ошмишга истеъдодли йигит-қизларда умидсизлик ҳиссини келтириб чиқарди.

2026 йил манзараси эса тубдан ўзгача иқтисодий-иқтисодий воқеликни намоён этмоқда. Бунда тизимли ўзгаришларнинг асосий драйвери рекорд даражадаги бюджет

Учинчи Ренессанс пойдевори ТУЪ БУРИЛИШ ДАВРИ

КЕЙИНГИ ЎН ЙИЛ ИЧИДА ЎЗБЕКИСТОН ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР

маблаглари ва либераллаштиришга қаратилган қатъий сиёсий ирода бўлди. 2025 йилги давлат бюджетиде таълим ва илм-фан соҳасига сарфланган ҳаражатлар тарихий максимум даражага — 84,3 триллион сўмга етди, бу барча давлат ҳаражатларининг қарийб 25 фоизини ташкил этади. Ушбу улкан сумманинг бевосита олий ва ўрта махсус таълимни ривожлантиришга йўналтирилган қисми 14,5 триллион сўмдан ошди, бу номинал қийматда 2016 йилдаги кўрсаткичлардан ўн баробар кўпдир. Ушбу қудратли молиявий пойдевор ва қудай инвестиция муҳити яратилиши эвазига Ўзбекистонда олий ўқув юртининг умумий сони 2,7 баробар ўсиб, 210 гага етди.

Ислохотларнинг тарихий феномени ва асосий ютуғи нодавлат секторнинг пайдо бўлиши ҳамда жадал ривожланиши бўлди. Ўн йил аввал Ўзбекистонда бирорта хусусий олий ўқув юрти йўқ эди. Бугунги кунда эса 85 дан ортиқ нодавлат университет ва институт муваффақиятли фаолият юритмоқда. Бу республикамиз ОТМлари умумий сонининг 40,5 фоизини ташкил этади. Ушбу тектоник таркибий ўзгариш олий таълим қаровини критик 9 фоиздан 2026 йилда рекорд даражадаги 50 фоизгача ошириш имконини берди. Ушбу кўрсаткич Иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилотига эъзо ривожланган мамлакатлар кўрсаткичларига мос келади ва "Ўзбекистон — 2030" стратегияси вазифаларига тўлиқ жавоб беради.

Бироқ инфратузилманинг микдорий ўсиши тизимнинг интеллектуал ядросини сифат жиҳатидан янгиланиши тақозо этади. Бу борадаги статистика ҳам ҳақиқий кадрлар ренессансидан далолат беради. 2016 йилда республикамиз олий ўқув юртида илмий салоҳият даражаси (илмий даражаси) ўқитувчилар улуши зўрага 32 фоизга етар, фан доктори ва профессор илмий даражасига эга педагогларнинг умумий сони бутун мамлакат бўйича 9 миңдан ошмас эди. Профессор-ўқитувчилар иш ҳақини ўртача 4,5 баробар оширишни кўзда тутувчи радикал моддий рағбатлантириш тизими жорий этилиши, шунингдек, диссертацияларни ҳимоя қилиш бўйича бюрократик тартиб-таомиллар соддалаштирилиши (сифат талабларини пасайтирмаган ҳолда) натижа-сида 2026 йилга келиб, илмий салоҳият даражаси 55 фоиздан ошди. Ҳозир мамлакатимиз аудиторияларида PhD ва DS илмий даражасига эга 35 миңдан ортиқ педагог дарс берамоқда. Бу миллий интеллектуал капиталнинг қарийб тўрт баробар ўсганини аниқлатади. Олий ўқув юртига кириб келиши авлодлар давомийлигини таъминлади ва университет лабораторияларига янги руҳ бағишлаб, интеллектуал турғунликка қарши мустақам тўсиқ яратди.

Иқтисодий адолат ва билмилардан фойдаланиш имкониятини таъминловчи давлат буртомтаси тузилмаси ҳам тубдан ўзгарди. Агар 2016 йилда грант асосида 20 миңдан кам киши таълим олган бўлса, 2025/2026 ўқув йилида бюджет ўринлари (грантлар) сони 197,5 мингга етди, бу истеъдодли ёшларни бепул ўқитиш имконияти ўн баробар ошганини аниқлатади. Кадрлар тайёрлаш бўйича ушбу давлат дастурларини молиялаштириш учун биргина 2025 йилда бюджетдан 10,7 триллион сўм ажратилди. Давлатнинг алоҳида гамаҳурлиги аҳолининг иқтисодий ҳимояга муҳтож қатламларини манзилли кўлаб-қувватлаш ва гендер тенглигини таъминлашда намоён бўлмоқда. Ҳар йили давлат олий таълим муассасалари магистратура босқичида таҳсил олаётган барча хотин-қизларнинг шартнома тўловларини тўлиқ қоплаш учун камиди 200 миң доллар сўм ажратилмоқда. Жаҳон амалиётида ўхшашли йўқ мисли

кўрилмаган мазкур чора илм-фан ва магистратурада аёллар улушини 45 фоизга етказиш имконини берди.

Бундан ташқари, 2024 йилдан бошлаб фойзалари давлат томонидан қоплангани учун 150 миң доллар сўм ажратилган янги, тўлиқ рақамлаштирилган таълим кредитлари тўлов-контракт асосида ўқишни аҳолининг кенг қатламлари учун ҳамёнбоп қилди. Турли молиявий тўсиқларни бартараф этди.

Миграция оқимларининг чуқур таҳлили ҳам жаҳон илм-фанида айтиладиган "Таълим уйда" стратегияси талабалар чет элга чиқиб кетишининг (миграция) олдини олиш учун маҳаллий университетларда халқаро муҳитни яратишга хизмат қилмоқда. Ваҳоланки, ўн йил аввал ёшлар четга чиқиб кетишининг критик ҳолати кузатилаганди. Экспертлар баҳосига кўра, мактаб битирувчиларининг 30 фоизгача қисми (ҳар йили қарийб 100-120 миң киши) қўшни давлатлар — Қозғистон, Қирғизистон, Тожикистон ва Россия олий ўқув юртига ўқиш учун кетарди. Бунда ҳам кўпинча фақат диплом олиш илмининг сифати шубҳали таълим муассасаларини танлаш валюта чиқиб кетиши қўрилишида иқтисодиётимизга тўғридан тўғри зарар етказарди. 2026 йилга келиб бу вектор 180 даражага ўзгарди: "мажбурий" миграция улуши табиий 5-7 фоиз даражасигача қисқариб, ишончли таълим экспортга айланди. Ўзбекистонда хорижий талабалар сони 600 нафардан 12 миң 500 нафарга етгани (20 баробар ўсиш) миллий иқтисодиётга сезиларли дивидендлар

келтирмоқда. Ҳиндистон, Покистон, Жанубий Корея ва МДҲ давлатларидан келган талабалар таълим сифати муносиблиги туфайли тиббиёт ва техника йўналишларини онгли равишда танламоқда.

Давлат ва хусусий олий таълим муассасалари фаолиятининг қиёсий таҳлили

2024-2025 йилларда унинг фаолияти учун 600 миң доллар сўмдан ортиқ маблаг ажратилди, бу эса 5000 дан зиёд ёш мутахассисни барча ҳаражатлари давлат томонидан қопланган ҳолда ТОП-100 таликка кирувчи етакчи хорижий университетларга ўқишга юбориш имконини берди.

соғлом рақобат муҳити шаклланиши натижа учун йўналтирилган) бутун тизимни натижа учун ишлашга мажбур қилди.

2016 йилда ушамас орзу бўлиб туялган халқаро рейтингларга кириш бугунги кунда фактлар билан тасдиқланди. 2026 йилга келиб "Тошкент ирригадия ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтини" Миллий тадқиқот университети QS World University Rankings фанлар рейтингининг ТОП-300 таликдан (рейтинг натижалари келатган йил учун эълон қилинади, 2026 йил учун рейтинг 2025 йил ноябрда эълон қилинган) мустақам ўрн олди. Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети эса ТОП-1000 гуруҳга кирди.

Янги форматдаги бошқарув элитасини тайёрлашда "Эл-юрт умиди" жамғармаси муҳим роль ўйнади. 2024-2025 йилларда унинг фаолияти учун 600 миң доллар сўмдан ортиқ маблаг ажратилди, бу эса 5000 дан зиёд ёш мутахассисни барча ҳаражатлари давлат томонидан қопланган ҳолда ТОП-100 таликка кирувчи етакчи хорижий университетларга ўқишга юбориш имконини берди.

Мамлакатимизда олий таълим тизимида эришилаётган стратегик натижаларнинг барқарорлиги сўнгги йилларда соҳада амалга оширилаётган илмий ва тизимли қонунчилик ислохотлари билан бевосита боғлиқ. Мазкур эволюцион жараён миллий таълим бозорининг экстенсив (микдорий) кенгайиш босқичидан интенсив (сифат ва мазмун) ривожланиш палласига ўтишни таъминлади.

Бу борада Президентимизнинг 2024 йил 24 майдаги "Олий таълим ташкилотларига ўқишга қабул қилиш ва давлат буртомтасини жойлаштириш тизимини тақомиллаштириш тўғрисида"ги фармони соҳа тараққиётида янги даврни бошлаб берувчи концептуал ҳужжат

бўлди. Ушбу ҳуқуқий ҳужжат давлат буртомтаси асосида кадрлар тайёрлаш жараёнига нодавлат секторни жалб қилишнинг қатъий, аммо адолатли императив мезонларини белгилаб берди.

Хусусан, давлат грантларини тақсимлашда иштирок этишни мақсад қилган хусусий олий таълим ташкилотлари учун лицензия талабларига қатъий риоя этиш, жумладан, асосий шғатдаги профессор-ўқитувчилар таркибининг илмий салоҳияти камиди 35 фоизни ташкил этиши ҳамда муассасанинг ўқув жараёни учун мўлжалланган бино-иншоотлар ва моддий-техник базага эга бўлиши мажбурий шарт сифатида мустақамланди. Натияжада таълим хизматлари бозоридеги носоғлом рақобатга барҳам берилди.

Таълим жараёни шаффофлигини таъминлашда амалга оширилаётган рақамли трансформация ҳал қилувчи аҳамият касб этмоқда. Хусусан, мулкчилик шаклидан қатъий назар, барча олийгоҳларнинг ягона "Олий таълим жараёнини бошқариш ахборот тизими" (HEMIS) платформасига тўлиқ интеграция қилиниши коррупцион омилларни кескин қисқартирди. Ушбу тизим талабалар давомати, ўзлаштириш кўрсаткичлари ва диплом бериш жараёнини инсон омилсиз назорат қилиш имконини яратиб, академик ҳалоллик таъминини мустақамлади.

Шунингдек, 2024 йилда давлатимиз раҳбарининг тегишли қарори асосида 35 та етакчи давлат олий таълим муассасасига молиявий, академик ва ташкилий мустақиллик берилиши тизимдаги инқилобий қадам бўлди. Бу мақом уларга бюджетдан ташқари маблагларни мустақил тасарруф этиш, етакчи хорижий олимларни тўғридан тўғри жалб қилиш, ўқув режаларини бозор талабларига мослаштириш ва илмий ишланмаларни тижоратлаштириш (Commercialization) жараёнини эркин амалга ошириш воқолатини берди.

Хулоса ўрнида таъкидлаш жоизки, 2016-2026 йилларда Ўзбекистон олий таълим тизимини амалга оширилган институционал ислохотлар соҳадаги давлат монополиясига барҳам бериб, рақобатбардош хусусий секторнинг шаклланишига фундаментал асос яратди. Ушбу эволюцион жараённинг энг муҳим натижаси таълим бозорининг экстенсив кенгайиш босқичидан интенсив сифат ўзгаришлари палласига ўтиши бўлди. Соҳанинг рақамлаштирилиши туфайли таълим хизматлари бозорига фақат юқори илмий салоҳият, замонавий инфратузилма ва академик ҳалоллик стандартларига жавоб берадиган олийгоҳлар фаолият юритишини кафолатловчи барқарор ва адолатли тизимни вуждуга келтирди.

Спорти киз жаҳон чемпионлигини кўлга киритган бўлса-да, ҳарақатдан тўхтагани йўқ. У ҳозир 20 ёшда. Каратэ бўйича дунё рейтингини 2-ўринда. Мақсади — биринчи ўринга қўтарилиш. Дарвоқе, ўтган йили Ўзбекистонда аёллар ўртасида илк марта каратэ WKF бўйича жаҳон чемпиони бўлган спортчи киз Президент совғаси сифатида BYD Song Plus автомобили билан тақдирланган.

Мисринг Қоҳира шахри. Каратэ бўйича катталар ўртасидаги жаҳон чемпионати якунига етди. Ҳашаматли спорт саройида голибларни эълон қилиш ва тақдирлашдаги энг ҳаяжонли давлар.

Одатга кўра, шоҳсулага дастлаб учинчи, сўнг иккинчи ўрин соҳиблари чақирилди. Улар ўз ўрнини эгаллағач, бутун спорт саройига жимлик чўкди. Томошабинлар биринчи ўрин эгаси ким эканини тезроқ билиш истагида ҳатто нафас олишни ҳам унуттандек эди гўё. Ахир жаҳон чемпиони бўлиш ҳар кимга ҳам насиб этавермайди. Кўплаб давлат вакиллари доғда қолдириш осон эмас. Ниҳоят суҳандоннинг овози баланд янгради: "50 килограммгача бўлган вазнда биринчи ўринни Гулшан Алимардонова эгаллади! Ўзбекистон!". Орузларини рўбega чиқара олган ўзбек кизи шоҳсупа сари бораётган чоғда гулдурас қарасқлар янгради. Унинг номи Ўзбекистон тарихида илк бор каратэ бўйича аёллар ўртасида жаҳон чемпиони сифатида тарих саҳифаларига муҳрланди.

У каратэ билан шугулланишни мақсад қилганида эндигина етти эди. Илк марта тенгдош қизларни чиройли спорт либосида кўриб, кўнглида ҳавас йонганди. Ўша пайтлари телевизорда каратэ билан шугулланувчилар ҳақида кўрсатув намоиши этилса, зўр қизиқиш билан томоша қиларди. Ўзини турли ҳаракатларга тақлид қилар, аммо устоз кўрмагани боис, табиийки, унчалик ўқимасди. Мақтабда жисмоний таълим ўқитувчиларидан каратэни ўргатишни сўраб илтимос қилган, лекин бу спорт тури бўйича

ОДДИЙ ҲАВАСДАН ЖАҲОН ЧЕМПИОНЛИГИГАЧА

тажрибаси йўқлиги боис, улардан ўрганиш имкони бўлмади. Шундай эса-да, қиз мактабдаги спорт тўғрисидаги аъзо бўлди. Икки-уч бор гимнастика машғулотларида иштирок этган, кейин қайтиб бормади. Шундангина ота-онаси Гулшаннинг каратэ билан астойдил шугулланишини истаётганини аниқлади.

Отабек ака каратэ клубини излашга тушди. Косон туманидаги қайси спорт мажмуаси бўлмасин, барчасига кириб чиқди. Олис мактабларда ташкил этилган машғулотларга ҳам борди. Кўпгина мураббийлар билан суҳбатлашди. Бироқ ўша пайтлари туманда каратэ тўғрисида очилмаганди. Илоҳсиз қолган ота ёлғиз фарзандининг қизиқлигини сўндиришни истамади. Мутахассислардан суриштирди. Айтилганидек, Қарши шахридаги мактабларнинг бирида айнан каратэ машғулотлари ўттилар экан. Отабек ака қизини етаклаб борган, олти-етти ёшли спортчиларни кўриб, кўнгли хотиржам бўлди. Демак, қизини ҳам қабул қилишди. Шундай бўлди ҳам. Мураббий Ойбек Обжқулов қиз билан суҳбатлашиб, илтишиси астойдил эканига амин бўлди ва тўғраққа қабул қилди.

Шундан кейин Гулшан ҳар куни ўзи яшайдиган Косон туманидан Қарши шахрига қатнайдиган бўлди. Мақтабдаги дарслари тугади дегунча, отасига эргашиб тўғраққа борарди. Лекин машғулотларга олиб боришга Отабек аканинг ҳар доим ҳам вақти бўлавермасди. Шу боис, уни кўпинча буvisи етаклаб борадиган бўлди. Қиз эса машғулотларда иштирок этиш, гоҳида ўзидан катталарни ҳам маълум этишга иштирок эди.

Ўшанда шугуллана бошлаганига энди бир ой тўлганди. Шаҳрисабз шахрида ёшлар ўртасида вилоят биринчилиги ўтказиладиган бўлди. Мураббий шогирдларини сараларкан, Гулшан ҳам беллашувда қатнашиш истагиди эканини айтди. Ҳали тажрибасиз қизини майдонга тушириб бўлмасди. Шундай бўлса-да, мураббий унинг шаштини сўндиришни хоҳламади. Иштирокчилар сафига қўшди.

Илк мусобақа. Ҳаяжондан Гулшаннинг қўли бир оз титрамоқда. Майдон ўртасига чиққанида кўрқувни кучайди. Ҳамма унга қараб тургандек эди. Қизча шовиб, ўзини йўқотиб қўйди. Мураббийнинг танбеҳи уни ўзига келтирди. Биринчи учрашувдаёқ рақибини очко ҳисобида мағлубиятга учратди. Бу Гулшаннинг илк галабаси эди. Бундан руҳланиб, қизча кейинги учрашувда ҳам устунликка эришди. Ярим финалда эса барибир тажрибаси камлиги сезилиб қолди. Бироқ илк мусобақада учинчи ўринни эгаллагани қиз учун катта муваффақият эди. Шу куни олган бронза медалини кечга қадар қўлидан қўймаган, ота-онасига, буvisига кўрсатиб, роса мақтанганди.

Қисқа муддатда эришилган натижа қизнинг спортга қизиқлигини янада оширди. Энди ҳеч бир машғулотни қанда қилмасликка ҳаракат қилмагани бўлди. Аста-секин тажрибаси ошиб борди. Шаҳар, вилоят биринчиликларида иштирок этиб, фахрли ўринларни эгаллай бошлади. Мақсади сари дардил оидимлар экан, мураббийнинг ҳар бир сабогини астойдил ўзлаштиришга ҳаракат қиларди.

Гулшан ота-онасининг қўлаб-қувватлови билан шу даражага етганини ҳар доим ҳис қилиб туради. Косондан Қарши шахрига саккиз йил қатнади. Деярли ҳар куни машғулотга келиб-кетиб учун ўзига яраша маблаг керак. Отаси оддий ишчи бўлса-да, қиз учун ҳаракат қилди. Чора топилаётганда ҳеч ўйлаб ўтirmай уйини сотиб, Қарши шахрига бориб ижарада яшай бошлади. Бу, энг аввало, Гулшан учун катта имконият эди. Оиласидегилар унинг учун барчасига рози эканини аниқлади. Шу боис, ҳар бир турнирда галаба қозониш иштиёқида бўлди. Ютуқлари ҳам қўлайиб борди. Бугунга қадар у 10 карра Ўзбекистон, 3 марта Осиё чемпиони бўлди. Бир неча бор халқаро турнирларда биринчи ўринга муносиб кўрилди. 2025 йили Озарбайжонда ўтказилган МДҲ ўйналарига галаба қозонди.

Эътироф

Гулшан шоҳсулага чиқди. Бўйинига олтин медаль илди. Мусобақа тартибига кўра, голиб спортчи шарафига маҳҳиямиз янгради.

Қизнинг нигоҳи баланд кўтарилаётган Ўзбекистон байроғида. Тақдирлаш маросими якунига етган, бошқа юрт вакиллари у билан бирга суратга тушиш истагиди эканини эшитиб, янада мамнун бўлди. Уларнинг Ўзбекистон ҳақидаги ҳар бир саволига фахр билан жавоб берди. Жаннатмонанд юртимизга тақлид этди. Шу куни мамлакатимизнинг тарих зарварларида илк бор ўзбек қизи Гулшан Алимардонова каратэ WKF бўйича жаҳон чемпионилигини кўлга киритгани қаёқ эди.

— Дунё спорти аренасида юқори ўринларни эгаллашга астойдил интиланман, — дейди Гулшан Алимардонова. — 2025 йил мен учун омадли бўлди. Орузларим амалга ошди. Жаҳон чемпионилигини кўлга киритиш билан бирга ноолимпия спорт турлари бўйича мамлакатимизда "Йилнинг энг яхши аёл спортчиси" дея эътироф этилдим. Бу мен учун катта шараф. Энг муҳими, отамнинг ушамал қолган орузсини амалга оширдим. У ёшлиғида спортчи бўлишни жуда истаган. Аммо шароит бўлмагани боис, шугуллана олмаган. Шу сабаб менга шарт-шароит ярати берган. Бунинг учун ота-онамга раҳмат. Шу билан бирга, ҳар гал мураббийимнинг меҳнатини таъкидлаб ўтгим келади.

Спорти киз жаҳон чемпионлигини кўлга киритган бўлса-да, ҳарақатдан тўхтагани йўқ. У ҳозир 20 ёшда. Каратэ бўйича дунё рейтингини 2-ўринда. Мақсади — биринчи ўринга қўтарилиш. Дарвоқе, ўтган йили Ўзбекистонда аёллар ўртасида илк марта каратэ WKF бўйича жаҳон чемпиони бўлган спортчи киз Президент совғаси сифатида BYD Song Plus автомобили билан тақдирланган.

Акбар РАҲМОНОВ, "Янги Ўзбекистон" муҳбири

14 февраль — Заҳирриддин Муҳаммад Бобур таваддуғ тоғлан кун

“ДАВРОН МЕНИ ЎТКАРДИ САРУ СОМОНДИН”

ШОҲ ВА ШОИР НАЗДИДА МАЪРИФАТ ҲАМДА БОШҚАРУВ ҚИЙМАТИ

Заҳирриддин Муҳаммад Бобур ҳақида сўз кетганда, унинг ғалабалари ҳам, мағлубиятлари ҳам тилга олинади. Аммо биз асосий эътиборни натижаларга эмас, муносабатга қаратмоқчимиз. Чунки тарихда кўп ҳукмдорлар ғалаба қозонган, лекин баъзилари борки, мағлубият ҳақида ҳам рост сўзлаш олган. Бобур ана шу камёб таваққур эгаларидан бири эди.

лосани беради: ҳокимиятнинг энг самарали сармоси — билимли жамяят. Аини сармоя дарҳол натижа бермаслиги мумкин, аммо давлатни узоқ муддатли барқарорликка олиб чиқади.

Ватан соғинчи ва табиат

Ватан Бобур учун фақат ер ёки ҳудуд эмас, балки хотира, тил ва руҳий илди эди. У ҳокимият учун қурашиб, бир юртдан иккинчисига кўчишга мажбур бўлган паллаларда ҳам ўзини тўлақонли голиб эмас, аини вақтда тақдир синовидаги мусофир сифатида ҳис қилади. “Бобурнома”да Самарқанд ва Андижондан ажралиш манзаралари нафақат сиёсий йўқотиш, балки шахсий изтироб сифатида берилгани бунга далил. Аиниқса, қамалдан кейинги ҳолатни у бундай ифодалайди: “Бу оламда ўтган вақоғе туш ва хаёлдек кўзума ва кўнгулума кўрунур эди”.

Қолмади ҳурмат аҳли оламда, Оламу олам аҳдидин юв илик! Бу мисраларда шоир жаҳон сиёсатининг беқарор табиатига ишора қилади. Бобур учун глобал саҳна доимий қафлат эмас. Шунинг учун у миллий таянчини йўқотмасликини энг муҳим шарт деб билади.

Хукмдор миллийликни устунликка айлантирмайди. У ўз илдини бошқаларникидан юқори қўймайди, балки унга таяниб, жаҳон билан мулоқот қилади. Бу эса бугунги глобал сиёсат учун жуда муҳим сабоқ; миллий ўзлиқ тўсиқ эмас, балки барқарорлик манбаи.

Бугун давлатлар жаҳон ҳамжамиятига чиқар экан, кўпинча миллий қадриятлардан воз кечиш ёки уларни формал рамзга айлантириш хавфига дуч келади. Бобур тажрибаси эса жаҳонга чиқиш ўзиндан кетиш эмас деган бошқа йўлни кўрсатади.

Шу маънода, Бобур феномени замонавий сиёсий ҳокимиятдан маҳрум бўлиш қаратгани бежиз эмас. Боғ унинг учун фақат ҳордиқ чиқариладиган жой эмас, балки тартиб, уйғунлик ва масъулият рамзи. Инсон табиат билан уйғун яшамаса, давлат ҳам барқарор бўлолмайдиган деган фалсафа бу ерда яққол кўринади. Шоир шеърлати билан танишган ўқувчи мазкур туйғуларнинг ошқора ифодасига гувоҳ бўлади. Яъни Ватан соғинчи бу шеърлатда шахсий изтироб эмас, балки маънавий ҳолат сифатида юзага чиқади:

Бу сатрлар шоҳ ва шоир учун ватан йўқотилиши ҳокимиятдан маҳрум бўлиш қароридан ички барқарорликка зарба эканини кўрсатади. Бобур табиатни ҳам давлатчилик таваққурининг бир қисми сифатида англайди. У боғлар барпо тоғишга алоҳида эътибор қаратгани бежиз эмас. Боғ унинг учун фақат ҳордиқ чиқариладиган жой эмас, балки тартиб, уйғунлик ва масъулият рамзи. Инсон табиат билан уйғун яшамаса, давлат ҳам барқарор бўлолмайдиган деган фалсафа бу ерда яққол кўринади. Шоир шеърлати билан танишган ўқувчи мазкур туйғуларнинг ошқора ифодасига гувоҳ бўлади. Яъни Ватан соғинчи бу шеърлатда шахсий изтироб эмас, балки маънавий ҳолат сифатида юзага чиқади:

Эд эмас эмши кишини гурбатта киши, Шод эмас эмши кўнгулини меҳнатта киши.

Ушбу мисралар ҳукмдорнинг куларат инсонни гурбатдан қутқармайдиган деган ички иқриоридир. Ватан билан боғлиқ маънавий ўзлиги ҳеч қандай давлат ютуғи билан қопланмайди.

Шоир бу соғинчини ҳеч қачон халқидан устун қўймайди. У дардини сиёсий қарорларга айлантириб юборишдан сақланади. Аксинча, ўзини тийиш, ҳиссиётини назорат қилиш орқали давлат манфаатини устувор қилади.

Бугунги сиёсий воқеликда бу гоё янада долзарб. Глобаллашув даврида давлатлар фақат иқтисодий ёки хавфсизлик билан эмас, балки маданий хотира ва табиатга муносабат билан ҳам баҳоланади. Бобур мероси бизга шунини эслатади: Ватан — сақлаб қолиниши керак бўлган маънавий ўзан. Ҳокимият шу ўзани таянгандагина, халқ билан узилмас боғлиқликни сақлаб қолади.

Миллий ўзлик ва олам саҳнаси

Бобур шахсиятининг энг мураккаб ва муҳим қирраларидан бири миллий ўзликини сақлаган ҳолда жаҳон цивилизациясига чиққанидир. У ҳокимиятни кенгайтиргани сари ўзлигини йўқотмади, аксинча, уни янада аниқ англади. Шу жиҳатдан Бобур фақат тарихий шахс эмас, балки глобал сиёсат шароитида миллий қиёфа қандай сақланиши мумкинлигини кўрсатган феномендир.

Унинг тил танловида, аввало, бу ҳолат намоён бўлади. Бобур жаҳон миқёсида салтанат барпо этганига қарамай, асарларини туркий тилда ёзди. “Бобурнома” маҳаллий хотира учун эмас, бутун инсоният учун қимматли манба бўлиб қолди, бироқ у аини миллий тилда яратилди. Бу муҳим сиёсий қарор эди. Чунки тилни сақлаш тарихий хотирани сақлаш демакдир.

Жаҳон сиёсатида Бобурийлар давлати катта ўрин тутган бўлса-да, асосис миллий илдиздан узилмади. У ўзини жаҳон ҳукмдори деб эмас, муайян тарихий ва маданий анъананинг давомчиси деб ҳис қилди. Шу сабабли Бобур меросида миллийлик ҳеч қачон ёпиқликка айланмади. Аксинча, у очиклик ва мулоқот учун асос бўлади.

Мунискон ҲАКИМОВ, Алишер Навоий номидagi давлат адабиёт музейи нодир қўлэмалар бўлими мудири, филология фанлари бўйича фалсафа доктори

Бобур меросини ўқир эканмиз, унинг давлатчиликка муносабати бошқа кўп тарихий ҳукмдорларникидан тубдан фарқ қилганини кўрамиз. У учун ҳукмдорлик фахрландиган мақом эмас, балки ҳар кунги ўз-ўзига ҳисоб бериб яшаш мажбурияти эди. Шу жиҳати билан Бобур бошқарувни натижа эмас, жараён билан ўлчайди.

Бу таваққур, энг аввало, унинг хотиралари — “Бобурнома”да яққол кўринади. Асарда Бобур ўзини оқлашга уринмайди, айбни бошқаларга юкламайди. Масалан, Самарқанд учун қурашлардаги мағлубиятини ташқи хиёнат ёки тақдир эмас, тажрибасизлиги ва нотўғри қарорлари билан боғлайди. У бир ўринда ёшлигини, сиёсий вазиятнинг етарлича англаб етмаганини очик тан олади.

Сарқарда учун рост сўзлаш сиёсий заифлик эмас, аксинча, маънавий устунлик эди. Шунинг учун у ғалабани ҳам, мағлубиятни ҳам бир хил самимият билан ёзади. Аини шу нуктада Бобур ҳокимиятни шахсий масъулият сифатида англаган шахс сифатида намоён бўлади.

Бу муносабат унинг ижодида ҳам давом этади. Бобур ўз шеърларида давлат, тахт ёки қудратни абадий неъмат деб тасвирламайди. Аксинча, давлат ўткинчи экани, инсон эса унинг олдига маънавий жиҳатдан жавобгарлигини бот-бот эслатади:

Даврон мени ўткарди сару сомондин, Ойири мени бир йўли хонумондин. Гаҳ бошимга тоғ, гаҳ балойи татна — Неларки, бошимга келмади даврондин. Муҳими шундаки, Бобур ҳокимиятни йўқотган паллада ҳам ўзини оқламайди. У мағлубиятни ички ҳисобот сифатида қабул қилади. Бу эса ҳоким учун оғир, бироқ энг зарур босқич — ўзини ўзини танқид қилиш маданиятидир.

Адолат ва халқ розилиги

Бобур учун адолат қонун матни эмас, балки амалий муносабат. У ҳокимиятга етиб, халқни унутган раҳбарни кескин огоҳлантиради:

Давлатқа етиб, меҳнат элин унутма! Бу беш кун учун ўзингни асру тутма! Жумлада ҳокимиятнинг ҳақиқий таянчи очик айтилган: меҳнат эли. Халқ дардини унутган давлат узоққа бормайди. Шоир

фиқри бугунги “халқчил давлат” тамойиллари билан тўлиқ уйғун. Бобур зулмининг манбасини ташқи душмандан эмас, ички бузилишдан излайди. Унингча, ҳокимиятни емирувчи энг хавфли куч нафс ва манманликдир:

Нафс душмандурур яқин билгил, Дўстум, бу сўзумни чин билгил.

Бу — сиёсий фалсафа. Агар раҳбар нафсини жиловламаса, адолат ҳам, халқ розилиги ҳам йўқолади. Шу боис, муаллиф ҳокимиятнинг ахлоқий жиҳатдан ўзини назорат қилиши билан боғлайди.

Шоир давлатни халқдан устун қўймайди, аксинча, давлат халқ розилигига боғлиқ эканини ўқтиради. Шунингдек, Бобур ҳокимиятга махлиё бўлиб қолиши маънавий таназул деб билади:

Давлат учун кўнгули зор эмта, Иззат учун ўзунгни хор эмта!

Шоҳ ва шоир тажрибаси шунини кўрсатади, адолат кучни челковчи восита эмас, аксинча, уни қонуний ва барқарор қиладиган омилдир. Уруш ва беқарорлик шароитида ҳам у халқ розилигини йўқотмасликка интилади. Чунки Бобур учун ғалаба фақат майдон-

оғир синов сифатида англаганини кўрсатади. Унинг бу ёниш услуби ҳукмдорнинг ўзи юритган сиёсатга маънавий жавобгарлик ҳиссини ифодалайди. Шоҳ Бобур зўравонликни давлатчилик усули сифатида қабул қилмайди. У куч ишлатишни зарурат, аммо меъёрдан чиқаришни ҳалокат деб ҳисоблайди. Шу сабаб жангдан кейин интиқомни эмас, тартиб ва барқарорликни устувор қўяди. Бу ҳолат унинг раҳм-шафқатни заифлик деб билмаганини кўрсатади.

Аини таваққур Бобурнинг шеърларида ҳам чуқур акс этган. У қудрат ва давлатни инсон тақдирини билан солиштириб, уларнинг нисбий эканини ўқтиради:

Не бало бийкутурур давлат тоғи, Кўйи гамини не билур давлат тоғи.

Шоир фикрига кўра, инсон дардини ҳис

миларча муносабатда бўлади. Аиниқса, фазилат эгаларига ноҳақ шубҳа билан қарашга йўл қўймайди. Масалан, Мулло Биноий ҳақида бундай ёзади: “Неча кундин сўнг чун фазилатлик киши эди, гуноҳе содир бўлмайду эди, Самарқанда келтурдуқ”.

Бу қараш “Бобурнома”да давлат ишлари билан бир қаторда илмий ва адабий ҳаётнинг кенг ёритилишида яққол намоён бўлади. Бобур шаҳарларни фақат ҳарбий нуқтан назардан эмас, балки улардаги маърифат муҳити билан баҳолайди. Унинг Самарқандда Алишербек (Навоий) билан шеърлий мулоқоти алоҳида қайд этилиши ёки Мулло Биноий, Хожа Абулбарка Фироқий каби зотлар билан адабий мусобақаларни хикоя қилиши кабилар аҳамиятли. Шу маънода, Бобур учун шаҳар қудрати деворлар ёки кўшн сони билан эмас, ақл, сўз ва маданият билан ўлчанади. Илмга таянган давлатгина вақт синовидан ўта олиши ҳақидаги бу қараш унинг бутун меросида узвий гоё сифатида яшайди.

Бобур шеър ёзишни ҳордиқ чиқариш ёки шахсий машғулот деб билмаган, балки ҳокимнинг фикр юритиш маданияти сифатида ҳам қабул қилган. Шу боис, унинг шеърларида давлат, тақдир ва инсон қисмати ҳақидаги фалсафий мушоҳадалар устувор. Муҳими, Бобур илм-маърифатни юқори табақагагина тегишли соҳа деб билмаган. У туркий тилда ёзиб, билим ва фикрнинг кенг қатламга яқинлаштирди. Бу — сиёсий қарор. Чунки тил ва маданият орқали халқ билан мулоқот қилиш ҳокимиятни ёпиқликдан чиқаради.

Бу нуктада Заҳирриддин Муҳаммад Бобур мероси бугун ҳам аҳамиятли. Замонавий давлат учун илм-маърифат стратегик заруратдир. Таълим ривожланган жамятда келажакка ишонч ҳам онгли бўлади. Шу жиҳатдан Бобур тажрибаси бизга бундай ху-

да эмас, одамлар қалбига қўлга киритилади. Бобурнинг давлатчилик таваққурида энг муҳим чегара инсон кадридир. У учун ҳокимият ҳар қандай шароитда ҳам инсонни поймол қилиш ҳуқуқини бермайди. Бу жиҳат унинг сиёсий қарашларини ўша даврдаги кўплаб ҳукмдорлар таваққуридан кескин ажратиб туради.

Ушбу муносабат “Бобурнома”да уруш воқеалари баён қилинган ўринларда яққол намоён бўлади. Бобур жангни қаҳрамонлик ёки романтик ҳолда эмас, балки инсон ҳаётига солган оғир фожиа сифатида тасвирлайди. Самарқанд қамали пайтида у халқ қандай очлик ва танқисликка тушганини аниқ билади:

“Элга бисёр танқислик бўлди. Лиға еттиким, фақир ва мискин ит этини, эшак этини йиға қиршитилар...”.

Урушнинг оқибатлари инсон жони билан ўлчанганини ҳам очик қайд этади: “Улуғ-улуғ беклар ва яхши-яхши йиғитлар, қалин киши бу урушта талаф бўлди”.

Асардаги сатрлар Бобурнинг урушни зафар эмас, балки халқ тақдирига тушган

Илму санъат — узоқ муддатли сармоя

Бобур давлатни фақат ҳарбий ёки маъмурий куч билан эмас, балки маънавий ва интеллектуал асос билан мустаҳкамлаш мумкинлигини англаган тарихий ҳукмдор эди. Унинг таваққурида илм ва маданият давлат барқарорлигининг асосий шарти ҳисобланган. Бу қараш ҳукмдорнинг амалий сиёсатида ҳам, шахсий ҳаётида ҳам намоён бўлади. Самарқанд фатҳидан сўнг Бобур олим ва ижодкорларга нисбатан эҳтиёткор ҳамда хо-

